

1822.

Konst och Nyhets MAGASIN

för

Medborgare af alla Klasser.

Konsten, Etuden, Skämtet och Flärden regera Verlden.

Femte Årgången.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen.

KONST- OCH NYHETS-MAGASIN

för Medborgare af alla klasser.

Femte Årgången.

Juli Månad 1822.

De olika önskningar våra Prenumeranter yttrat i ämnenas val, der den ene förkastat hvad en annan begärt, och den förre begärt hvad den sednare ansett likgilltigt, hafva öfvertygat oss, at vi i den delen upfyllt våra förbindelser och träffat det rätta: at arbeta för olika klasser af medborgare. Redactionen är icke i okunnighet derom, at den allmänt yttrade önskan varit at få flera Porträtt; men ehuru gerna vi således äfven deruti ville gå deras önskan til mötes, måste vi likväl uplysningsvis meddela, at detta slags Gravure är i så hög grad kostsam, at många Porträtt meddelande alldeles icke är förenligt med det låga priset af vår Månadsskrift, och at när Redactionen lemnar Porträtt sådana som N:o 33 Pehr Thams och 45 Napoleons, är vår förlust för den månaden oundviklig. Vid verkets utgifvande i början, då Stentrycket beräknades såsom användbart, hoppades man med mera lätthet och mindre kostnad kunna meddela Porträtt; men sedan erfarenheten visat at Plancher i Stentryck blefvo dyrare och framför allt aftrycken osäkrare i godhet och konstfordringar, hvarföre nu mera alla Plancher i vårt Magasin graveras i koppar, så torde Läsarne finna deri en ursäkt för oss at vi, vid fortsättandet af verket, ännu måste inskränka Porträttens antal til färre än hvad de önskat. Emedlertid skall det blifva Redactionens högsta bemödande at ersätta denna brist genom valet af sådana ämnen hvilka näst Porträtten hafva behagat allmänheten mest, helst sedan de sednare Årgångarne torde hafva bevisat, at sjelfva Gravurerne mycket skiljt sig i godhet från de första årens, när Redactionen ännu fåfängt bemödade sig at från Stentryckerierne kunna åstadkomma något mera än medelmåttigt. Mästerstycken i Gravure äro icke vårt föremål, och kan icke vara det i en periodisk skrift, der hvarken tid eller omkostningar tillåta det eller stå i förhållande til hvarandra.

Stockholm i Juli. *Redactionen.*

1.

Ruin af et gammalt Kloster;

Såsom Landskaps etude.

Uti N:o 37 af fjerde Årgången hafva vi lemnat en Landskaps-Etude efter William Gilpins manér, och med hänvisande af hvad vi der sagt om sättet och dess användbarhet, lemna vi närlagda, för at visa, huru olika utsigter, båda af en helt olika art, kunna behandlas och göras til behagliga taflor, när ljus-effecten är rigtigt beräknad och använd i förening med skuggornas styrka.

Denna utsigt är tagen efter Naturen och föreställer Ruinen af Linclouden-college i Skottland.

2.

Psyche bortföres af Zephirerne.

Statue i Bronze.

Den intressanta Fabeln om Psyche, sådan som hon berättas af Apuleius, är et slags allegorisk, moralisk Roman, hvilken, härledd från sina gamla traditioner, skiljer sig likväl något från dem. Efter hans berättelse var Psyche den yngsta och vackraste af trenne Konunga-döttrar; Venus svartsjuk på hennes behag, begärde af Amor at såra och fängsla hennes hjerta för et föremål ovärdigt hennes fägring. Amor ville utföra sin mors befallning, men fick se Psyche och blef (för första gången) sjelf kär. Hennes systrar voro gifta med regerande Furstar. Oraklet rådfrågades öfver Psyche och gaf til svar, at hon icke skulle ägta en dödlig varelse, men en Gud fruktad af alla de öfrige Gudar, til och med af sjelfva Tartarens; det tillade: at hon, höljd i sorgens slöja, skulle föras på et berg utmed en omätlig afgrund. Hennes far lydde Oraklets bud; men *Zephir* (vestanvädrets Gudomlighet) bortförde Psyche och bar henne i Kärleks-Gudens lysande palats, der Guden öfverhopade henne med all den sällhet som gör menniskan lycklig: han besökte henne hvarje natt, men försvann alltid före dagningen. Den lyckliga Psyche önskade at få se sina systrar; dessas afund öfvertalade henne at den, hvars maka hon blifvit, vore et afskyvärdt vidunder, rådde henne at dölja en lampa om natten och öfverraska honom samt at genom en undangömd dolk mörda honom. Psyche förleddes af dessa försåtliga råd: men i stället för et Monster, fick hon se den sköna Kärleksguden; en droppe af den heta oljan som hon spillde i sin förtjusning, föll på älskarens kropp och väckte honom. Han flyktade genast; Psyche ville qvarhålla honom, då Amor förde henne et stycke med sig, men släppte henne sagta ned på en Cypress. Hennes lif blef sedan endast en kedja af olyckliga försök och farliga äfventyr. Ändteligen,

№ 1.

Femte Årgången

N:o 3.

Femte Årgången

efter så många olyckor, bevektes Venus; Merkurius förde Psyche til Olympen, der hon förmäldes med Amor, och frukten af deras förening blef *Vällusten.*

Den i fråga varande Statue eller grupp föreställer Psyche i det ögonblick hon bortföres af Zephirer. Hon är af bronze, i full naturlig storlek, och allmänt erkänd för et mästerstycke. Berättelsen om henne är den, at hon år 1648 togs i Prag af Königsmark (torde kanske skola vara Wrangel), flyttades af segervinnaren til Sverige, kom sedan i Bjelkiska och Sackiska familien, köptes af Grosshandlaren Suther, hvars son åter sålde den til nuvarande ägaren Herr Brukspatron Carl von Wahrendorf på Sturehof, der hon pryder parken.

De grundade anledningar Redactionen äger, at denna sköna grupp snart kommer til Hufvudstaden och blir Konungens tilhörighet, har föranledt meddelandet af denna conturteckning, som visserligen på långt när icke svarar mot Originalets skönheter, men som i förväg ger et begrepp om det hela af et arbete, som upfyller den plastiska konstens fordringar och smickrar Nationalhögfärden, emedan den är frukten af Svenska Härarnes segrar i et förflutet tidehvarf, hvars hedrande minnen lifva hvarje Svenskt bröst.

Man känner icke mästaren til denna grupp, som, ehuru af en nyare tid, kan sättas i bredd med de bästa antika af de äldre grekiske konstnärers.

3.

Etude at rita Djur.

Vi önska at denna gången i valet af djur hafva varit lyckligare än i N:o 42 (Fjerde Årgången), hvilka icke behagat Anmärkaren, och af honom betraktats med en viss afsmak för deras individualitet. Vi hafva sett dem ifrån en artistisk synpunkt; och då Planchens ändamål endast var sättet, maneret at rita djur i allmänhet, kunna vi icke finna skäl hvarföre en rangordning bland djuren skulle iakttagas, och man först skulle lära at rita andra, innan man tecknar Svin. I den säkra förtröstan, at Hästarne på denna Planche icke finna sig förolämpade derigenom at vi i förra Årgången redan lemnat ritning på Svin, hoppas vi läsaren gör rättvisa åt det lätta och raska maner som äfven i denna Planche förråder en öfvad hand, en egen styl, och således med skäl kan tjena til efterföljd.

Utdrag af et bref från en resande Köksmästare til sin hemmavarande förman vid Hofvet, (under K. Gustaf III:s Italienska resa), upsatt af framl. Landshöfdingen m. m. Elis Schröderheim.

— — — Under resan har jag ragouserat mitt förstånd med Filosofi; jag

har funnit vår lefnad mycket lik en stor måltid. Ungdomen, mannaåldern och ålderdomen äro de tre anrättningarne. Barndomen är en beredelse til lifvet, likasom smör, ost och brännvin til maten. Lifvets heta bouillon svalnar snart, våra nöjen äro små *Entremets;* plågor och bekymmer gifva sura saucer — steken räcker ej til för alla, för somliga för mycket bränd, för somlige för litet stekt. Ålderdomen bör serveras med lifvets frukter, och våra samlade Egendomar likna de i papper förvarade carameller, eller under säckerlag inneslutna syltsaker. — Vi nalkas begge sista anrättningen: vår vänskap har stundom varit à la glace; kölden har efter dess vana lemnat efter sig en rafraicherande värma.

Jag behöfver ingen lampa at rechauffera mina sentimens för min Herre, de äro förvällda med erkänsla och således snart afredda med den höflighet, som hos mig icke är smicker. Den Högste krydde och försötme min Herres Jul och Nyår med alla välsmakliga nöjen, afvärje all indigestion af förargelse, och låte hela er lefnad blifva en *Gouter* af jordisk lycka.

Om jag uti en *petit pâté* kunde servera min vördnad för Hennes Nåd, skulle jag ödmjukligen bedja Er presentera en sådan product af min kunskap. Huru må våra vänner F..., J..., d'A..., Au...? Var god och bjud dem en smörgås af complimenter. Det är ingen *hors-d'œuvre*, at jag tager mig den friheten försäkra om den högaktning, hvarmed jag framhärdar &c. &c. G——.

4.

Mode-Costumer från Paris.

Fig. 1. *Promenad-Costume för et ungt Fruntimmer.* Bart hår i lediga lockar. Klädning med puffar af netteldnk med et iträdt gult band, garnerad med mellan-stycken af tyll. Bajadère (hvilken Fransmännen nu kalla *Echarpe*) af ylle cachemir med guld-löpringar och ållon. Italiensk halmhatt garnerad med snöbollar eller olvon-blommor (Viburnum Opulus) och et bredt hvitt sidensars-band. Lifgördel af gult atlas. Mycket utringade svarta skor med bandrosor.

Fig. 2. *Costume för en ung Herre.* Frack med metallknappar. Vest af piqué och undervest af et slags brunt tyg med röda mucher. Halsduk af *Jaconet.* (Vi sakna underrättelse om betydelsen eller egenskapen af Jaconet). Bröst-krus på Ryska sättet. Pantalonger af et slags kläde som kallas *drap de Longchamp.* Tråd-strumpor med mycket utringade dansskor. Italiensk halmhatt med hög kulle och smala brätten. Blå handskar och en liten promenad-käpp eller så kallad *Badine.*

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Delben, 1822.

Augusti Månad 1822.

5.

Monumentet öfver William Pitt på Rådhuset i London.

Det hela af denna sammansättning, på hvilket desse figurer äro gruperade, skall föreställa Stor-Brittanniens Ö kringfluten af vågor.

På en uphöjning, i midteln af ön, synes W. Pitt i en offentlig talares ställning, klädd i sin mantel som Canceller af Kongl. Räntekammarn. — Nedanföre honom, på en mellanliggande för-grund karakteriseras hans skicklighet genom tvenne figurer, hvilka, i förening med den nedanföre föreställda symbol af Oceanen, syfta på National-Energien under hans administration. Apollo står vid hans högra sida, personifierande Vältaligheten och Lärdomen. Merkurius på hans venstra sida föreställer Handeln och den förut okända glans, som krönt Brittiska sjö-farten medan Pitt var Minister. Nedre delen af Monumentet intages af en figur föreställande Brittannia sittande segrande på en sjö-häst; uti hennes venstra hand är treudden, vanliga sinnebilden af navala väldet; och i den högra handen håller hon en åsk-vigge, den hon tyckes vara färdig at slunga emot moderlandets fiender.

Den utförliga och långa Inscription, som egentligen är biographisk, tillåter icke rummet at här hel och hållen införa, men den slutar med dessa ord: »han lefde utan ostentation och dog fattig. En tacksam Nation beslöt »detta funebra hedersminne, som är stora och utomordentliga män förbe»hållit. Detta Monument restes af Lord Mayorn, Åldermännen och det »allmänna Rådet, för at ådagalägga den vördnadsfulla och ömma saknad, »hvarmed staden London älskar hans minne; samt framställa til efter»kommandes efterdöme dessa grundsatser af allmän och enskilt dygd, som »försäkra Nationerne om en varaglig storhet och medborgare om et »oförgängligt namn.«

Monumentet är sculpteradt af M:r Bubb.

6.

Förut.

Vi torde nästan icke behöfva lemna någon annan förklaring öfver närlagde N:o, än ofvanstående öfverskrift; sjelfva teckningen är så expressif, at något hvar i uttrycket och åtbörden af den unga mannen skall igenkänna en älskare, en kär, som genom de heligaste löften försäkrar om sin ömhet, sin låga, sin *eviga* kärlek, en kärlek som blott slutar med hans lif. Vi tycka oss höra honom säga:

Jag älskar dig så mycket, så,
At det kan aldrig bli beskrifvet;
Och jag uprepar det ändå
I hvarje ögonblick af lifvet.

Hvart ord jag säger är ditt namn,
Jag älskar dig och det bekänner;
Långt från dig, eller vid din famn,
Ack! jag det tänker eller känner.

Min enda skatt din kärlek är,
Min ära, at jag dig behagar;
För dig och genom dig jag lär
At njuta sjelfva plågans dagar.

O! älskade, mitt lif, min själ,
Hur väl jag vet at dig värdera;
Hur jag dig älskar! — och likväl,
Jag ville älska dig än mera.

De tvenne älskande hafva nyligen slutat at sjunga en lika så halsbrytande Duett vid klaveret, och sångens harmoni har förvissat dem om kärlekens emellan deras hjertan. Den sköna är icke obeveklig, hon tyckes lyssna til de ljufva orden, och hennes egen känsla säger henne, at så mycken ömhet, så mycken kärlek kan icke annat än öfverlefva båda. Det afgörande ögonblicket är inne, det första sagda *Du* har sväfvat öfver hennes läppar — de finna således lätt, och det är klart för båda, at de äro skapta för hvarandra, och frukten af denna scen är en öfverenskommelse at förenas genom Hymens band för — *evigt*.

Det är icke utan allusion, at en hund, (denna trohetens symbol), sitter bredvid henne och slickar den vackra hand som hon bortskänker. Allt är kärlek och sällhet; ingen aning, ingen tanke om en möjlighet at det någonsin kan blifva annorlunda; — de veta ännu icke at

Naturen sjelf kan ostämd bli,
Och själar accordera sällan.

№ 6.

Femte Årgången

7.

Efteråt.

Den sköna kärlekens Duett
Af Hymen så kromatisk slutas,

säger en af våra tilbedda författare, och en tiläfventyrs sannfärdig men åtminstone elak Fransman har sagt: *l'amour doit finir parce qu'il a commencé* *). Vi frukta at något dylikt redan inträffat med våra ny-gifta. Den sanguiniske Herrn har redan fått en god dosis af phlegma; väl står bredvid honom ännu Amor som kysser Psyche, men han ger icke akt derpå; hans unga, vackra hälft sitter midt emot honom i en elegant, förförisk costume, men han ser det icke; han har läsit i en bok, men den har icke roat konom, han har — somnat. I denna unga Fruns öron ljuda icke mera försäkringarne om en oföränderlig kärlek, om trohet i lif och död; hon ser ingen annan brinnande låga än i spisen, hon hör icke mer af Duetten de harmoniska orden: *jag älskar dig, ja in i döden;* men hon börjar något mera begripa de efterföljande: *oss grafven blott kan skilja åt*, och hon gäspar, hon — leds erbarmligt. Klaveret är undanflyttadt, den trogne hunden synes icke mera til: i dess ställe har en annan favorit, en katt intagit taburetten. Vare långt ifrån oss at af detta djurets närvaro vilja göra några allusioner; vi tro säkert, at tecknaren icke ment något annat dermed, än at Frun händelsevis är vän af Nordiska Mythologien och af den känner, at Kärleksgudinnan åker med et anspann af kattor. Emedlertid sofver Herrn ännu med et lugn, en invertes ro som väl bör förtryta den unga Frun, så at vi icke kunna förtycka henne om hon vid vaknandet fäller et och annat uttryck om *förut* och *efteråt*. Förmodligen blir väl hans svar:

Förnötom lifvet med hvarann,
I större samdrägt om du kan,
Förtroligt glada, lagom kära:

Huru Frun fattar dessa ord och hvad som vidare händer, det torde vi få tilfälle at visa en annan gång, när den unga Frun hunnit bli litet mera bekant med verlden och de medel naturen skänkt könet at herrska och segra.

*) Kärleken måste hafva et slut, ty han hade en början.

8.

Mode-Nyheter från Paris.

Et nytt slag fruntimmers klädning eller egentligen såkallad Rock, har fått benämningen *Blouse*, emedan den liknar påsen på en Billard. Denna klädsel består af en vanlig rock med många veck i lifvet och långa ärmar, samt hophålles med et skärp och et spänne. De garneras på bröstet, axlarne, ryggen och vid armändan (bänderna) på olika sätt, med snören som påsys platta; stundom broderas de med bomullsgarn; man har äfven sett dem af Ostindisk nettelduk med trenne rader guld-flätor. En Blouse är egentligen blott en klädsel på förmiddagen och på promenader, hvarföre Damerne dertil nyttja vanliga karl-pantalonger och snör-skor eller såkallade *guètres*. Vi skola i nästa N:o lemna en ritning på en Dame i en Blouse med pantalonger.

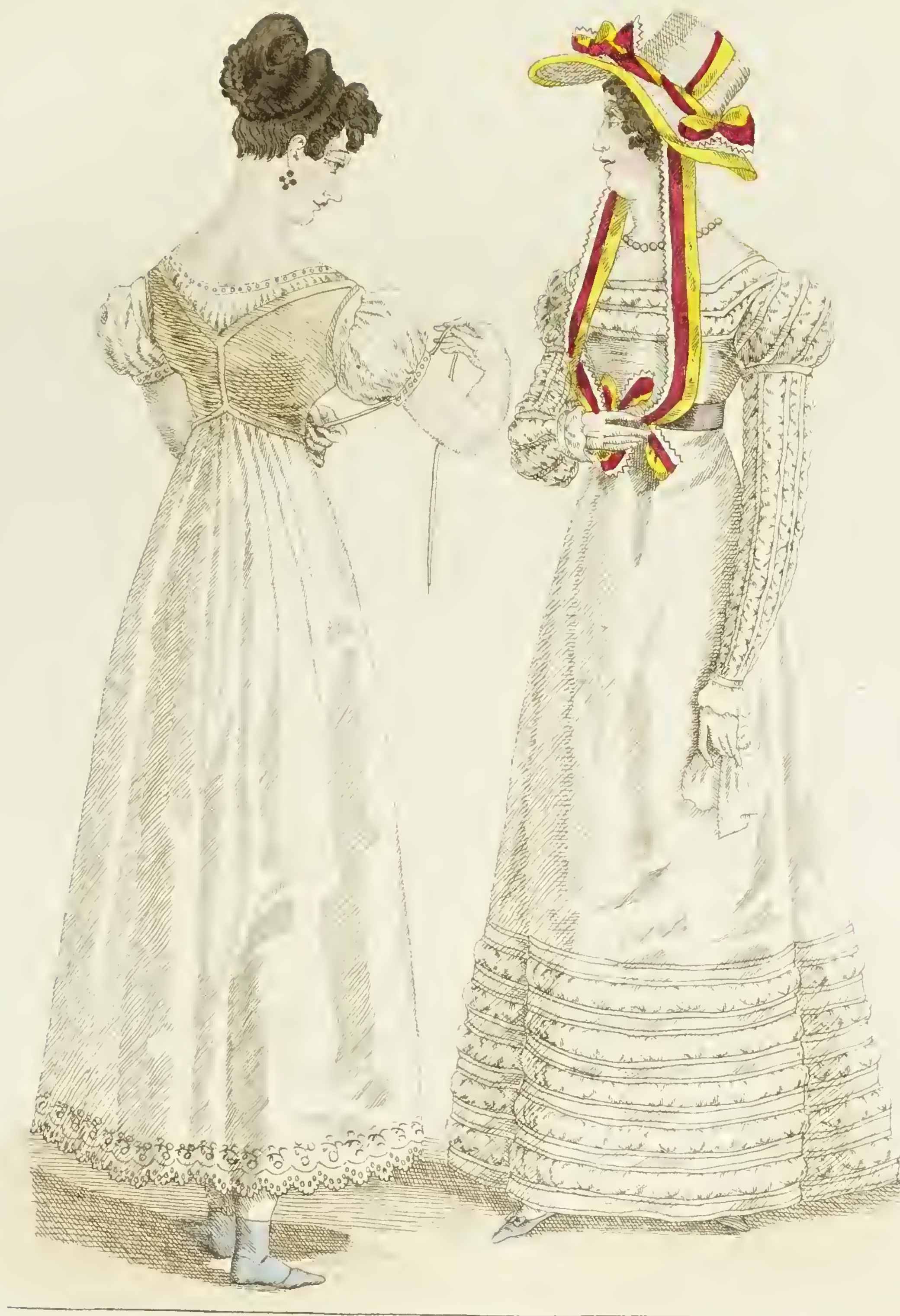
På hattarna nyttjas ännu alltid bandrosor af slätt gaze, såsom til exempel: paille-gult och kersbärs-rödt; himmelsblått och paille-gult; hvitt och blått; rosa och hvitt, eller stundom helt enkel, blott utaf en af dessa färgor. Ax af naturlig färg äro ännu på modet. — Några Damer, som tyckt at de korta ärmarne voro för korta, förlänga dem derigenom at de ökas med en tyll-remsa af en tums bredd; men denna remsa lägges hvarken i veck eller hoprynkas, utan sitter helt slät; dylika nyttjas icke allenast på hvita klädningar, utan äfven på brokiga.

Mode-Costumer från Paris.

Fig. 1. Bart hår med en gull-kam. Klädning, som kallas *chemise*, hvars lif är försedt med veck bakåt; ofvanpå detta et lif eller *corset* utan fiskben, som snöres framtil. Snör-skor *(guètres)* som snöras på inre sidan af benet.

Fig. 2. Hatt af bomulls-tyg. Cambric-klädning garnerad med nettelduks-puffar. Hvita hanskar blå skor.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1822.

9.

Ferney-Voltaire.

Ferney, en liten Stad eller Köping i Landskapet Gex, två lieues från Genève, var blott ännu et litet obetydligt Landställe, när Voltaire köpte byggnaden, det såkallade slottet, som nu ligger nästan i midteln af den lilla staden. Genom välgerningar och upmuntringar til befrämjande af industrien medelst flera manufakturer dem han på egen bekostnad upförde, spridde Voltaire välmåga ibland detta lilla landskapets invånare, hvilkas tacksamhet lade hans eget namn til Köpingens primitiva. Också finner man ännu öfverallt i stugorna der små buster af den namnkunniga författaren, och invånarne bevara dem snarare som bilden af deras välgörare än som den af en stor man.

Det var på detta vackra ställe som Voltaire tilbragte sin ålderdom och hvarom Oxenstierna, i slutet af åttonde Sången af Skördarne, säger:

Så Ferneys Philosoph, af år och lagrar böjd,
Förskönade det land, der han, i hvilan nöjd,
Långt från Monarkers nåd och ärelystnans yra,
För verlden föredrog sin trädgård och sin lyra.
Kring honom Konsterne församlade på nytt
Et Hof, mer lysande än Kungars, dem han flytt;
Der han, med samma hand, som mot förtrycket stridde,
Bland sina ägors folk välgerningarna spridde,
Och, tolk af menskors rätt och sina trakters far,
Af dygder dem han sjöng, sjelf efterdömet var.

Voltaire kunde likväl här i sin Ermitage icke undgå Europas vördnad och rökelse-offer. En mängd ansedde och utmärkte personer anhöllo dagligen om äran at få se honom, och tilloppet af hans beundrare var så stort, at han nödsakades bestämma vissa dagar då han emottog besök. De nyfikne samlades då vanligen i en Salon, som var utanföre hans egen kammare. När ögonblicket var inne, kom Voltaire ut, insvept i en nattrock med et kläde eller et slags turban på hufvudet; hvar och en steg

up och iakttog den största tystnad. Voltaire gick då omkring i Salonen, och sade sällan annat än dessa ord, under det han gick och gestikulerade: *Eh bien! me voilà, Messieurs; voilà l'ours, il n'est pas beau, n'est-ce pas? c'est qu'il est bien vieux!* (Välan, här är jag, mina Herrar! här har ni underdjuret, det är icke vackert, är det icke så? men det kommer deraf at det är bra gammalt!) Han slöt dessa audienser med en djup bugning och återvände hastigt in i sin kammare.

Man förvarar ännu i Ferney Voltaires sparrlakan äfven som främre delen af en spis, hvarpå ses en buste af Catharina II, sydd med virk-söm af Kejsarinnans egen hand. Denna sednare är fullkomligen bibehållen, men sparrlakanen äro söndriga och trasiga i anseende til saxens åverkan af alla resande, som nödvändigt vilja äga någon bit deraf.

Voltaire gjorde på de sista dagarna af sin ålderdom en resa til Paris, der han dog.

---

10 och 11.

Handteckningar af Michel Angelo Bonarotti.

Michel Angelo är en af de första som förviste utur Italien det småagtiga maneret och lemningarna af Gothiken. Hans snille var vidt omfattande, och hans temperament hade danat hans smak til allvarsamhet och besynnerlighet, likväl sålunda, at om bland hans besynnerliga föreställningar funnos vidunderligheter, voro de äfven blandade af utmärkta skönheter; men hvilka än hans idéer voro, buro de alltid en stor stämpel.

Han kände fullkomligen ledfogningarne, lemmarnas samband, musklernes fäste och verkan; men det synes som hade han fruktat at man icke tilräckligen skulle erkänna huru djupt han inrängt i denna vetenskap: ty han gaf åt kropps-delarne så mycket uttryck, at det tyckes som hade han varit okunnig derom at en hud finnes öfver musklerne hvilken jemnar dem. Likväl har han häruti iakttagit mera måtta vid sina bildhuggerier, än målningar.

Michel Angelo kände icke hvad som beror af coloriten; hans lif-färger falla helt och hållit i brunt i dagrarne, och skuggorna i svart. Teckningen var hans största förtjenst. Han och Raphaël anses för de största tecknare som funnits; den sednares teckningar äro enkla och behagliga, den förres äro stolta, allvarsamma och snill-rika.

№ 10 & 11.

Af Michel Angelo. *Ruckman Sculp^t.*

Michel Angelos första teckningar voro med penna, den han förstod at handtera ganska skickligt, och hvaraf hufvuden på den nedra teckningen lemna et bevis; hans sednare voro med röd-krita, sådan som dessa båda gubb-hufvuden utvisa, och på det sättet är det som han gjorde etuderne til sin stora tafla *Yttersta domen*, hvilka ännu förvaras i Florens och anses som et mästerstycke i figurernes olika, mångfaldiga attituder, hvilkas djerfva teckning då ännu icke varit vågad af någon mästare före honom.

Michel Angelo föddes år 1474 på slottet Chiusa, som ligger på Arezzos gebiet i Toscanska landet, och dog i Rom 1564 vid 90 års ålder.

Dessa handteckningar äro tagne ur den dyrbara så kallade Tessinska samlingen i det Kongl. Museum; och hvem som har tilfälle at få se Originalet, skall med et rättvist erkännande af Herr Ruckmans skicklighet, förvånas af den fullkomliga likhet som råder emellan copian och originalet.

Samtal.

Frun:

Nog är Porträttet likt, det kan jag icke neka;
Förlåt et inkast dock! Kanske jag orätt har:
Månn icke dessa kinder äro något bleka?
På mina synes färgen mera hög och klar.

Målarn:

Förlåt, Ers Nåd, jag tror at färgen är den rätta,
Och vet precist jag mest har lyckats deruti;
Ty jag den äran har försäkra och berätta:
Mitt *röda* köper jag i samma bod som Ni.

12.

Mode-Nyheter från Paris.

Uti föregående Häfte hafva vi lofvat lemna något mera detaljeradt om den nya klädedrägten för Damerne, under benämning *Blouse*, och i sanning finna vi oss icke förlägne at kunna afhandla detta ämne, ty i de sednare Franska Mode-Journaler omtalas Blouserne så systematiskt, vidlöftigt och mångfaldigt, at vi skulle kunna lemna en hel bok om ämnet; emedlertid skola vi, utom nedanstående tvenne teckningar af dem, meddela så mycket som svarar til ändamålet.

Hufvudprinciperne i anseende til en Blouse äro: at den bör vara kort och icke släpa för fötterna; ty fruntimmer hvilka til och med skulle hafva skäl at icke visa benet, nyttja Pantalonger til Blousen; at epauletten är bred och nedfallande öfver axeln; *bred*, derföre at Blousen måtte bli rymligare vid påklädningen, emedan man nästan måste krypa in i densamma; *nedfallande*, på det man må hafva utseendet som armen vore afbruten; ty ärmarne äro i synnerhet ofvantil så vida och rymliga, at man måste leta efter armen i dem. För öfrigt veck, ideliga veck; så väl på bröstet och ryggen, som nederst rundt omkring lifvet. Ehuru Blouserne göras af åtskilliga slags tyg och färg, har man dock i allmänhet gifvit företrädet åt et slag som kallas *perkaline*, hvilket förenar en viss lätthet med en lagom stadighet, och hvartil man påhittat en ny färg, *fumeé de Londres* kallad. Men en sådan Blouse anses likväl endast vara en förmiddags-drägt eller til begagnande på landet; ty för at visa sig med den i mindre sällskap eller på Spektaklet, göras de elegantare med broderier och garneringar; stundom hafva de fått benämningen *Blouse habillée*, då de äfven blifvit nyttjade i större sällskap.

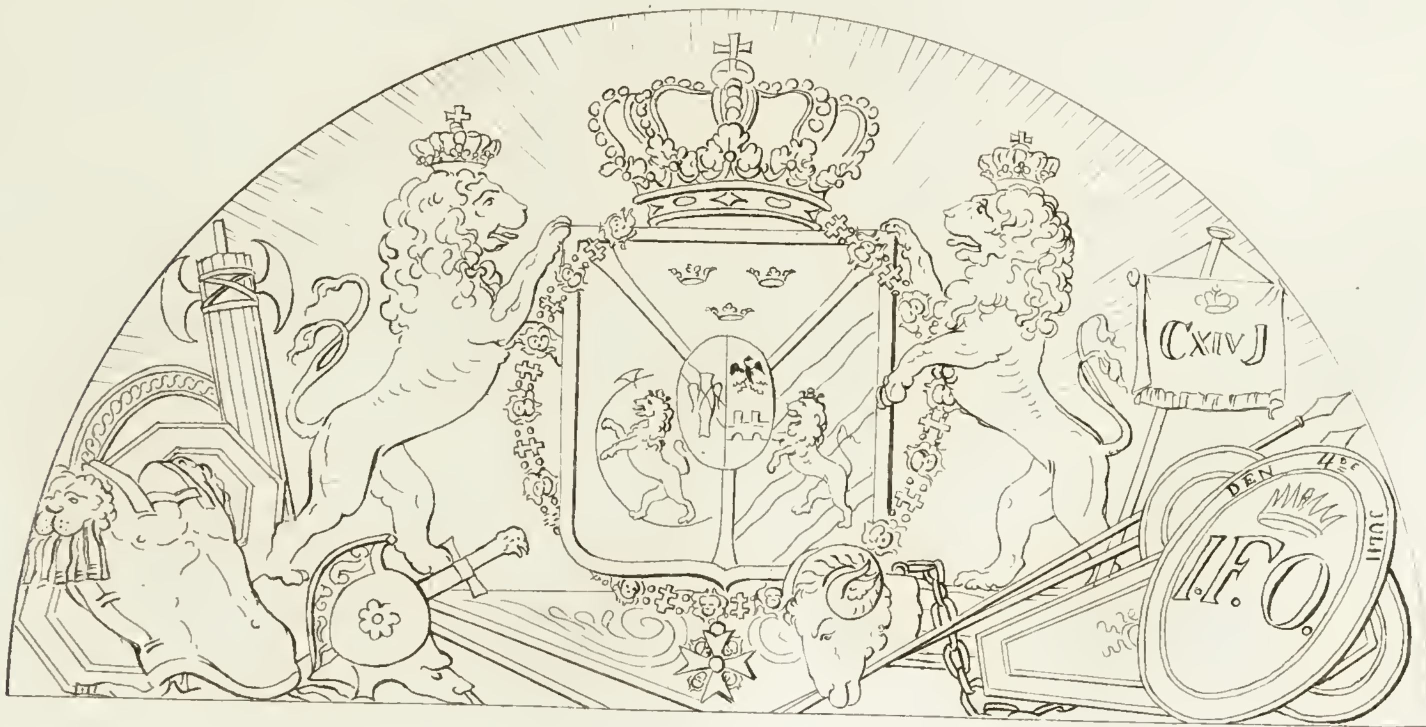
Fig. 1. Slättkammadt hår med lockar. Blouse af Cambric. På denna ses knapparne hvarmed den hopknäppes öfver axlarne, hvilka åter på andra bortgömmas genom epauletter ofvanpå axelstyckena, såsom i nästa Figur. — Italiensk halmhatt, hvita handskar, gulagtiga snörstöflar.

Fig. 2. Italiensk halmhatt garnerad med en Schawlett af barrège-tyg. Blouse med broderi af bomullsgarn. Dessa broderier äro af olika färg med Blousens. (Til denna är en mörkröd (ponceau) bäst passande). Hvita Pantalonger af Cambric. Lifgördel af marokin med et stålspänne. Hvita handskar och snörskor af samma färg som Blousen.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1822.

1
2

DEN 4:e
JULII

CXIVJ
DEN 4:e JULII
I.F.O.

Den 4:de Juli 1822.

Ehuru dessa teckningar, emot vår önskan, något sent kommit at införas, förlora de derigenom ingalunda sitt intresse, och vi tro med säkerhet at ingen enda af våra Läsare finnes, som icke med nöje skall emottaga dem, då de röra et föremål så nära vårt hjerta, så tilbedt af alla, så åtföljdt af våra ifrigaste önskningar för Dess välgång och sällhet.

Utaf Bihanget til Post- och Inrikes-Tidningen för den 10 Juli detta år veta vi, at, efter en stor manöver vid Lägret på Ödsköldsmoar om aftonen den 4 Juli, var stor Bal och Soupé hos H. M. Konungen. Salonen der man dansade var ganska smakfullt och prydligt decorerad. Tvenne Transparenter föreställde H. K. H. Kron-Prinsens Namnchiffer samt Sveriges och Noriges vapen &c. &c. Af dessa båda Transparenter lemna vi här en trogen contur-teckning, oss benäget meddelad af den åt hvilken deras utförande var updragit, Herr J. A. Beyer i Götheborg.

I vår tanka är compositionen behaglig och anordningen väl vald; man kan icke misstaga sig at i dem igenkänna en öfvad hand, en Artist som blifvit danad vid Konst-Akademien, och i det hela röjer sig en god decorations-styl, en Elef utur Herr Limnells skola. Vi vädja til alla dem som varit åsyna vittnen til den goda effect Transparenterne åstadkommo, hvilken ännu mera förhöjdes genom de verkliga Trophéer hvaraf de voro omgifna, och med skäl *förena vi oss med* uttrycket i ofvannämnde Bulletin: *Fêten var verkligt lysande.*

14.

Sådant händer.

De unga nygifte som vi lemnade, om icke missnöjde, dock skäligen liknöjde med hvarandra, (se N:o 7 Aug. månad) hafva emedlertid bortlefvat något år under omvexlande sällhet och någon tomhet i jemnförelse med smekmånadernas ljufva stunder. En upfylld önskan, et tilfredsstäldt begär, föder nya, fordrar et annat förhållande, och andra tycken intaga de förras ställe. Herrn har fått en ny passion, Jagten, och känner inga gränser at tilfredsställa den; alla föremål, äfven i hans rum, böra påminna honom om sin favorit-sysselsättning, och knappast förmår han slita sig lös derifrån, för at offra några ögonblick åt omsorgen för sitt hus, åt glädjen at vara far. Den unga frun, hela dagen lemnad åt sig sjelf och åt ensligheten, har skickat sig efter omständigheterna och framför allt gjort sin man til viljes at vara: *förtroligt glad, men lagom kär.* En och annan tjenstvillig bekant har stun-

dom sagt henne: *hvad den mannen är lycklig som har en sådan hustru*, och en Cousin tillägger: *huru litet han vet at sätta värde derpå!* och slutligen finner frun at Cousin har et genomträngande förstånd. Af förtrolighet födes vänskap, af vänskapen blir et tycke, och snart nog är det Cousin förbehållit at förjaga fruns ledsnad. Han är så god, så öm; hon har stora begrepp om erkänsla och vet at af alla laster är den at vara otacksam, den största. Han försakar allt, utom nöjet at få dela hennes ledsnad och enslighet; hon kan anförtro sig åt honom, ty han befaller aldrig, han ber endast; han ser en Engel i hennes person; hon en rådgifvare, en vän. Ack, det är så ljuft at ha en Vän!! —

Vid ett af dessa få ögonblick, dem Herrn, med tanken på en förestående Jagt, lemnar åt husligheten och nöjet at mata sin lilla sistfödda, smyger den otålige, längtande Cousin sig til fönstret, blott för at få kyssa den unga modrens vackra hand. Den qvinnliga fintligheten behöfs här, för at icke åstadkomma et upträde, som vore utan ändamål; och hastigt sätter Frun sin hatt på mannens hufvud, under förevändning at laga något som på densamma kommit i oordning. Herrns dubbla sysselsättning, af så olika beskaffenhet för hans yrke, tyckes högligen genera honom, och at dömma efter åthörden och sjelfva minen, kan man slå vad, at han icke skall vända hufvudet eller märka hvad som tildrager sig bakom honom. Vi kunna icke klandra Fruns åtgärd, ty: *c'est peu de chose quand on le sait, et ce n'est rien quand on ne le sait pas* *).

At händelsen just tildrager sig i Herrns egen kammare, der Trophéerna af hans Jägare-bedrifter öfverallt kläda väggarne, hvarigenom dessa prydliga minnen af hans säkra sigtning något förblandas med andra ut- och åsigter af hvad som i en framtid *kan* hända, bör anses som en ren tilfällighet, utan allusion på den unga fruns dygd, den vi på allt sätt taga i försvar; ty det är ju blott hennes Cousin, en Vän; hvem rår derföre at man har slägtingar? och en Vän måste man väl hafva at conversera med, helst i dessa tider, då man skrifver hela volumer för Conversation i och utan Alphabetisk ordning.

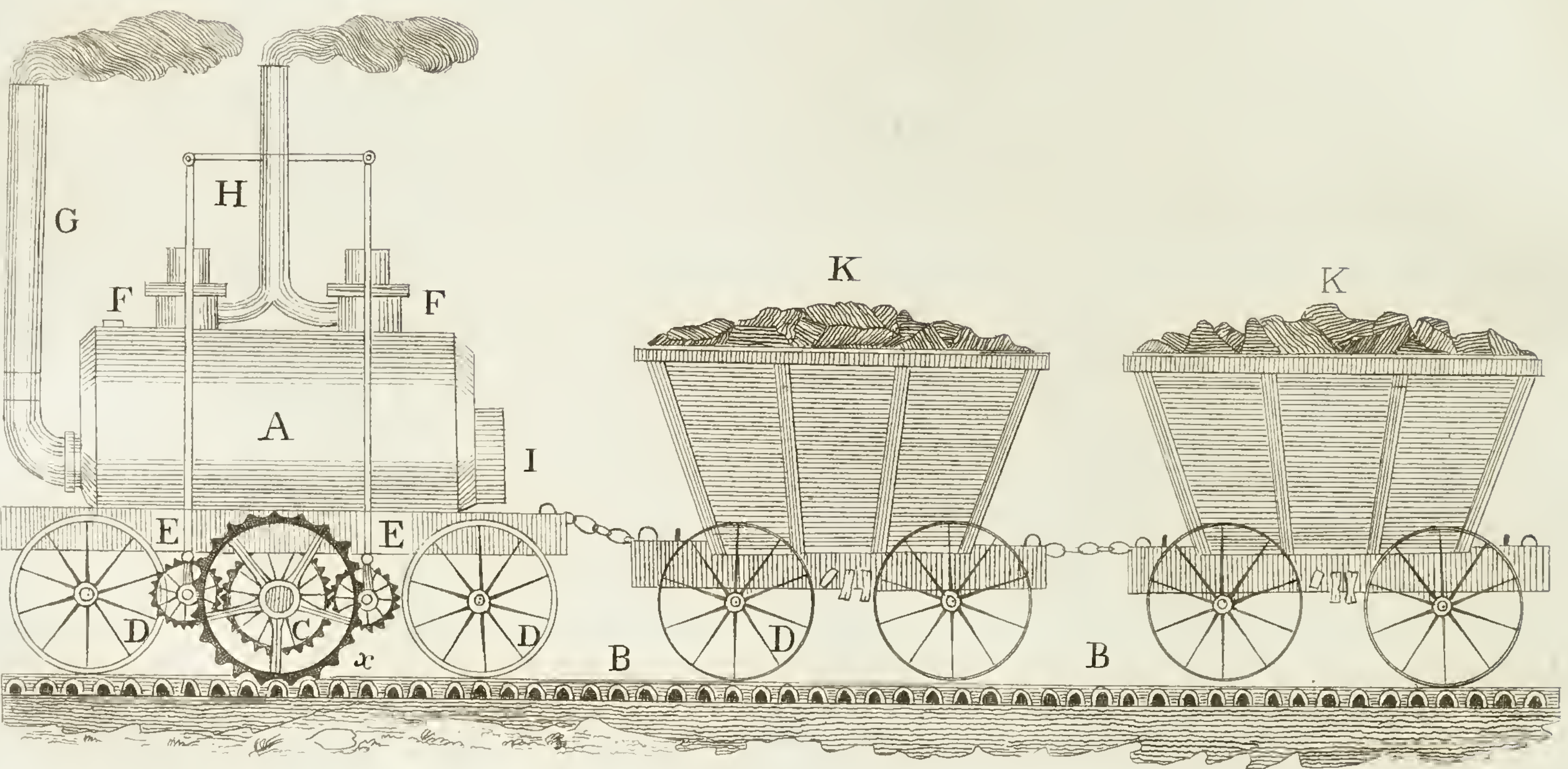
Cousin aflägsnar sig, Herrn skyndar åter til skogen at upsöka och förfölja villebråd, och Frun finner lifvet drägligt nog så länge det fortgår på detta sätt. Men nya händelser inträffa och hennes fintlighet sättes på nya prof: oskulden ensam gör icke tilfyllest at freda qvinnan för förtal.

...... men ack! jag mig förskräcker;
Af Möar hvilken tandlös hop
Jag mot mig rusa ser! hvad kärfva smäderop!....
Hvad rodnad deras skrynklor täcker!
Vestaler! Furier! ack jag ber,
För allt i verlden stillen er.

(Fortsättes.)

*) Det är et lappri när man vet det, och är ingenting då man icke vet det.

G
H
F
F
A
I
K
K
E
E
D
C
x
D
B
D
B

15.

Vagnar drifna genom Ångmachin.

Ångmachiner, hvilka nu så allmänt begagnas, hafva äfven satt vagnar i rörelse. Det lärer säkert intressera våra Läsare, at genom närlagda ritning kunna försinnliga sig en vagn som drifves genom Ångmachin. Den i frågavarande vagnen är en af dem som begagnas i stenkolsgrufvorna i England, och således endast beräknad för et kortare vägstycke af några tusen famnar på en jernväg, och hvarest man fäster kolvagnarne intil sjelfva Ångmachinen. Man försäkrar at i Amerika redan skola finnas täckta forvagnar som, drifne genom Ångmachineri, gå 13 Engelska mil (något öfver två Svenska) på en timme, och möjligheten deraf är ganska tänkbar äfven på vägar som icke äro jernlagda. Herr Owen lärer hafva om dylika vagnars inrättande, inlemnat et förslag til Kongl. Vetenskaps-Akademien, hvars utlåtande vi likväl icke känna.

Förklaring.

A är ketteln deri vattnet kokas, hvarigenom imman åstadkommes.
B är en tandad jern-väg eller bana.
C Hjulet som drifver vagnen derigenom at et större hjul x, fästadt på samma axel, med dess tänder eller kuggar griper in i tänderne på jern-banan. Dessa hjul sättas i rörelse förmedelst imman som drifver en balance, vid hvars båda ändar äro tvenne smärre kugghjul som gripa in i kuggarne af hjulet *C*.
DD Hjulen på ångmachinen och forvagnen.
EE nedra ställningen eller basen af Ångmachinen.
FF Cylindrar för imman.
G Rökfång.
H Rör at afleda imman.
I Eldstaden.
KK Kolvagnar eller annat Lastgods.

Sådant som Machineriet synes här, begagnas det i åtskilliga stenkolsgrufvor i England. När en sådan Ångvagn icke drager mycken tyngd efter sig, kan den tilryggalägga 10 Engelska mil i timmen; men när man fäster 30 kolvagnar efter den, af 50 L℔:s tyngd hvardera, hvilket ofta händer, så kan den likväl göra 7 Engelska mil (eller något öfver 1 Svensk) i timmen.

16.

Mode-Nyheter.

Verkliga törnrosor eller paille-gula, stundom stora fylliga nejlikor eller Geranium, äro blommor hvilka mest begagnas på fruntimmers hattar;

men oftast ersättas blommorna af mogna ax. Utom ofvannämnde prydnader nyttjas äfven halmflätor och bandrosor af Gaze. När dessa sednare skola vara rigtigt på modet, måste deras fyra öglor, eller denna dubbla rosette, vara hoptryckta eller platta vid ändarne och likna vingarne på en väderqvarn; då nu sjelfva Gazen är randig, blir likheten fullkomlig och öfvergår til synvilla. Dessa gaze-rosor äro stundom alldeles hvita men brukas äfven af rosa-rödt, kersbers-brunt och himmelsblått; men af hvad färg de helst må vara framtitta ax derutur.

Åtskilliga fruntimmer af goda tonen börja inse at Blouserne, oaktadt alla deras mångfaldiga veck, äska en fin växt, et något långt öfver-lif, och snarare en framstående än egenteligen fyllig barm, hvarföre också åtskilliga Damer gifvit företrädet åt de så kallade halfva Blouser, eller klädningar som til en del härma Blousen.

Smärre barn af båda könen äro nu nästan allmänt klädda i Blouse med pantalonger; färgen är nankin-gult eller *fumée de Londres*, och garneringarne eller kantningen på dem är blå, grön eller skarlakan-röd.

En ung Aktris i Paris, *Leontine Fay*, hvars utomordentliga theatraliska skicklighet utgör hela Paris' beundran, har äfven gifvit anledning til benämningen af et nytt mode, och man nyttjar redan bart hår *à la Léontine*.

Til halsband nyttjas et slags stora hvita perlor infattade i guld, hvilka lysa som perlemor.

Man får se mycken ameublissement af majahoni med tryckt Casimir, som göres efter et nyare behandlingssätt; det brukligaste är perl-färgadt med svarta ornamenter eller ritningar, eller chamois med svart, ömsom guld-gult (*bouton d'or*) med svart. Det sednare är användbart för en Salon-möbel, det perl-färgade för en sängkammare.

Instrumentmakaren *Gottholh Ratz* i Weimar förfärdigar så kallade Transpositions-flygel-Fortepiano. Genom denna inrättning kan man i ögonblicket stämma hela Instrumentet en half ton högre eller lägre, utan at tonen förlorar af sin kraft eller klarhet och utan men för sjelfva Instrumentet.

Fig. 1. Rot hatt prydd med marabout-fjädrar och ax. Cambric-klädning med en Pelerine garnerad med broderier och netteldukś-volans. Gröna handskar och skor.

Fig. 2. Bal Costume på Landtliga fester. Svart klädesfrack med krage af samma slag; piqué-vest och långa hvita pantalonger. — Sedan det flera gånger blifvit omtalt i Pariser Mode-Journaler, at Herrarne äfven betjena sig af Solfjädrar och derpå hafva olika benämningar, såsom, solfjädrar *à la Corisandre*, hafva vi icke längre tagit i betänkande at lemna ritningen, sådan som närlagda utvisar, på en Herre med solfjäder i handen, ehuru man nästan skulle vara böjd före at taga det hela för en satir, och modet tiläfventyrs icke lär få många efterföljare.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1822.

N:o 16.

Femte Årgången

November Månad 1822.

17.

Handteckning af Johan Åkerström.

Uti N:o 45 af Första Årgången lemnade vi en Handteckning ritad med penna af Johan Åkerström; men hans vanligaste sätt var dock at efteråt touche-lägga dem, och af dessa efterlemnade stycken finnas ännu flera, dem Konstälskarn med begärlighet efterfrågar och hvaraf man äger hela samlingar. Vi meddela deraf en, som ger et fullkomligt begrepp om Åkerströms sätt at göra sina esquisser, och visar huru mycket anlag han hade för den Erotiska stylen, äfven i sådana flygtiga utkast, utan allt anspråk och dem han ämnade åt förgängelsen och glömskan. Åkerström, säger Herr Th. Wennberg, hade at tacka Naturen för Geniet, Kongl. Målare-Akademien för den sanna teckningskonsten, och Herr Depréz för kännedomen af compositionen i dess rikdom och mångfaldighet. Denna rikhet i composition finner man i hans sednare arbeten, men i synnerhet i de Handteckningar man äger efter honom: ty han hade ännu icke hunnit eller vågat måla större compositioner, när döden bortryckte honom vid 40 års ålder, til en kännbar förlust för konsten.

Ämnet för närlagde teckning är Paris, när han skall bortge äplet åt den skönaste. De af våra Läsare, som icke sätta värde på dylika Handteckningar, utan snarare anse dem som obetydliga, illa och vårdslöst gjorda teckningar utan förtjenst, torde kanske roas at känna sammanhanget af denna scene.

Et Orakel hade spått, at den son Hekuba, Konung Priami Gemål, bar i sitt sköte, skulle i framtiden orsaka sitt Fädernesland undergång. Til förekommande häraf, blef den unge Paris, såsom okänd, upfostrad bland Herdarne på berget Ida. Han utmärkte sig snart som Yngling framför alla andra, genom et eget behag och et angenämt väsende, hvarföre han utsågs af Jupiter til domare emellan de tre Gudinnorna Juno, Minerva och Venus, hvem af dem vore den skönaste. Merkur bar denna öfvergudens befallning til Paris, öfverlemnande åt honom det äplet som Tvedrägten hade kastat in ibland gästerne på Thetis' och Pelées bröllop med påskrift: *åt den skönaste.* De trenne Gudinnorna inställde sig framför Paris, och fabeln är nog elak at påstå, det de hvar på sitt sätt försökte icke blott at behaga, men äfven at villja muta sin domare. Den unge eldige Ynglingen (han som en dag skulle bortföra Menelai Gemål, den sköna Helena, hvars återtagande blef en strid på

lif och död bland Gudaskaran och hela Grekland), kunde icke emotstå Veneris tilbud, som lofvade honom all möjlig framgång hos könet, och han gaf åt henne äplet.

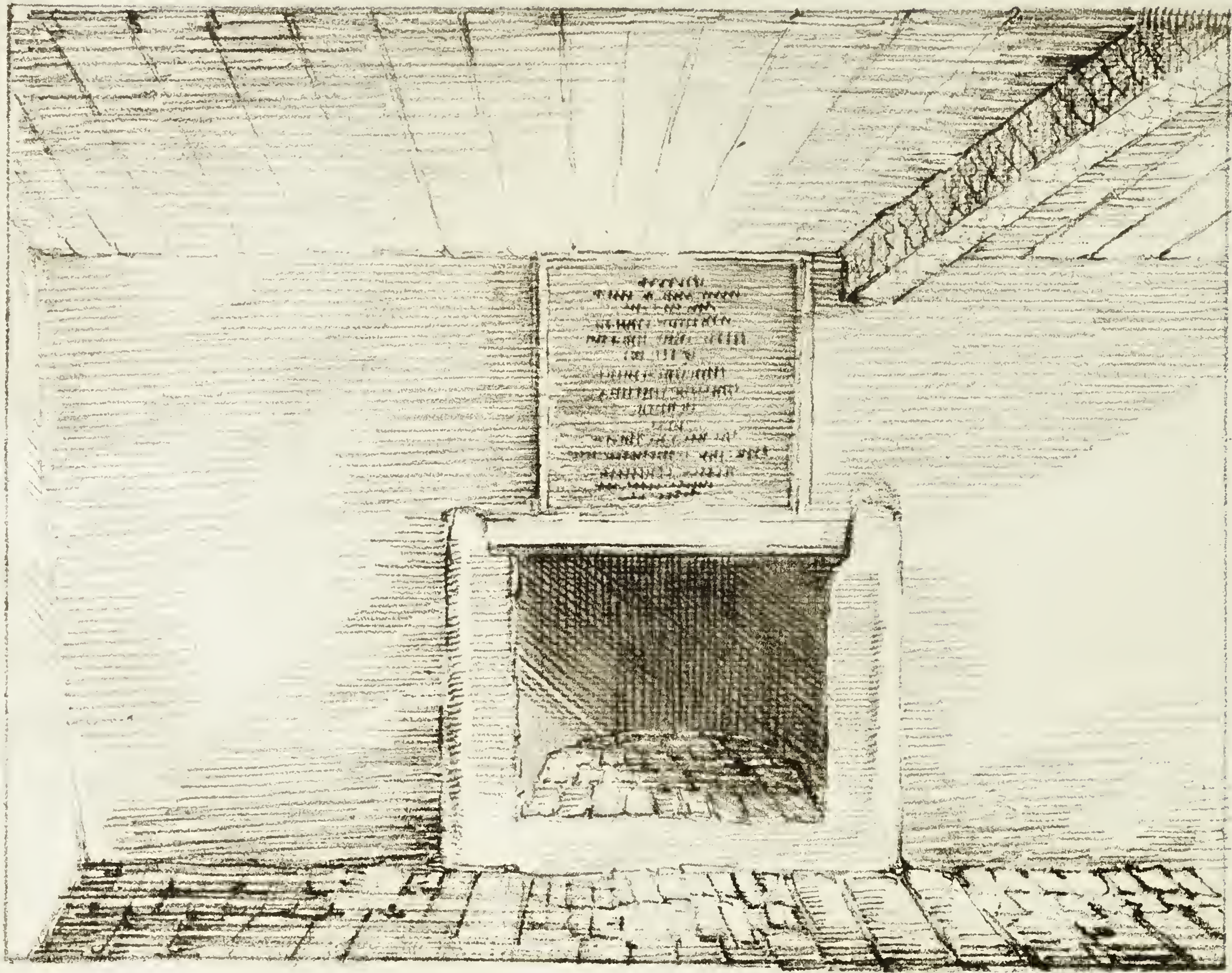
Tout rend hommage à la beauté!

18.

Kongs-Kammaren i Åhus.

Uti Tunelds Geographie 2:dra Del. sid. 460 berättas om Åhus: »under »Danska kriget, som slutades 1679, lopp Konung Carl XI. högsta fara at »här blifva fången, &c. &c. Rummet kallas ännu Kungs-kammaren.« Huru sig med denna fara förhållit, derom nämnes ingenting; men som traditionen i orten bibehållit sig med sjelfva spiseln i det rum der Konungen lopp den högsta fara, är det säkerligen af stort intresse för våra Läsare, at närmare känna förhållandet af saken sådant som det ännu berättas på stället.

Danska Armén innehade sin ställning på södra sidan mellan Christianstad och Åhus, och den Svenska var förlagd i trakten söder om Sölfvitsborg. Konung Carl XI. hade tagit sitt högqvarter tillika med några hundra man på Ljungby. Vid en recognescering som Hans Maj:t företog mot Åhus beläget 1¼ mil från Ljungby, var han endast åtföljd af några Adjutanter, som vid Konungens framkomst til Åhus blefvo återsände. Konungen gjorde et besök i Prestgården hos Kyrkoherden Carsten Rönnow, der Hans Maj:t ofta förut brukade göra besök, och man har anledning förmoda, det Konungen hade någon godhet för värdinnan i huset, Fru Rönnow, som skall hafva varit et utmärkt vackert fruntimmer. Nog af, så fort Konungen var inkommen, fick man den obehagliga underrättelsen, at et Detachement Danska soldater visade sig och kringrände Prestgården. Vid bestörtningen öfver detta oväntade besök, hade man ingen annan utväg at bringa Konungen i säkerhet, än låta honom upstiga medelst en stol i skorstenspipan af en spis, belägen i en liten kammare inne på gården, och til undvikande af alla misstankar, väl tilskjuta spjellet. Danskarne genomsökte nu hela Prestgården, utan at kunna finna den förmenta Konungen; men faste i sin öfvertygelse at han ändock möjligtvis doldes der, hotade de at tända eld på hela gården, så framt man icke godvilligt utlemnade honom. Presten bedyrade och föreställde Soldaterne vänligen at de alldeles misstagit sig, och bad dem än ytterligare försäkra sig om sanningen, innan de skredo til et så våldsamt steg, hvarigenom hela Familjen skulle blifva olycklig. Tillika bad han dem hålla til goda någon förfriskning efter en tröttande dagsmarche, och lät framsätta alla möjliga dricks- och matvaror som funnos på stället. Emedlertid blef visiteringen för en stund inställd, och man fick rådrum at hjelpa Konungen ned, samt påkläda honom dräng-kläder och sålunda med en kolkorg på

ryggen i all enfaldighet gå ut förbi Danskarne, som omöjligen anade det minsta af denna tilställning; och lör hända bidrog äfven trakteringen at göra dem mindre upmärksamme. Utkommen utom byn, hade man fogat anstalt at en häst var Konungen til mötes, hvarpå han lyckligen återkom til Ljungby. Et Detachement blef genast afsändt, som skingrade Danskarne, hvilka allt sedan icke mera återkommo til detta ställe.

Konungen belönade sedermera Rönnows trohet, och förökade Åhus Pastorat med Wiby och Rinkaby Församlingar, samt försäkrade slägten om en orubbad evärdelig besittning deraf.

Man har i sednare tider infattat en brun marmor-sten i mureu ofvanför spiseln, som med förgyld inscription på Latin uplyser främlingen om ställets märkvärdighet. Den lyder sålunda:

FRUSTRA.
QUÆRITIS. INQUISITORES.
NIHIL. VIDETIS. NIHIL. INVENITIS.
LATET. HIC. SVECORUM. ET. VANDALORUM.
THESAURUS. ET. SALUS.
LATET. INIMICORUM. SVECIÆ. TERROR.
LATET. SCANIÆ. BLEKINGIÆ. ET. BOHUSII.
CONSERVATOR. ET. TRIUMPHATOR.
SUMMUS. ILLE. BOREALIS. MONARCHA.
GLORIOSISSIMUS. REX. CAROLUS. XI:s.
IN. HOC. CAMINO. FICTILI. ET. VILI.
SED. GRATIA. DEI. PERILLUSTRI.
REGNOQUE. REGI. ET. HUIC. LOCO.
MAXIME. SALUTARI.
ALIQUAM. FIDEM.
IN. REGEM. ET. REGNUM.
HABITATORES. PRESTABUNT.
IN. SEMPITERNUM.

Spisen är ej af det vanliga slaget framstående i rummet, utan alldeles indragen jemnt med väggen. Rummet bibehålles ännu med all sorgfällighet sådant det var i Konung Carl XI:s tid, (med undantag af väggarnas skefhet genom tidens åverkan), äfven som sjelfva spiseln, hvilken varit et medel til Rönnowska familjens välmåga. Carsten Rönnow lemnade endast efter sig en Dotter, gift med en Aulin som fick pastoratet, hvilket allt sedan varit inom Aulinska slägten ända tils för 4 à 5 år sedan, då samma händelse åter inträffade, at en Dotter endast lemnades qvar, men som nu är gift med en Kyrkoherde Stark som fått pastoratet.

Vi hafva icke kunnat förskaffa oss säkra underrättelser hvilket år denna händelse tildragit sig, och hvarken inscriptionen eller Konungens egen Dag-bok uplyser derom tilräckligt för at kunna bestämma tiden.

19.

Sy-mönster.

De äro ämnade at begagnas i hörnen af näsdukar eller snibbarne af halsdukar, och skola säkert behaga våra Läsarinnor.

20.

Mode-Nyheter från Paris.

Man har åter sett många Damer coëfferade *à la Ninon*, äfven som med Turbaner; himmelsblått och ponceau-rödt äro för de sednare mest i bruket. För öfrigt nyttjas mycket lockar i pannan, som sitta tätt ihop och äro skäligen långa.

På skärmen af Damernas hattar ser man nu mera icke någon veckad blonde, eller yfvig remsa *(ruche)*; i det stället nyttjas på skärmen antingen alldeles ingen garnering, eller blott tvenne på tveren löpande remsor af samma tyg som hatten.

Ännu göras beständigt Blouser, och dagligen varieras mönstrens mångfald af platta snören, hvarmed de garneras i olika färger i öfverensstämmelse med Blousens. — Långa och korta ärmar nyttjas nästan lika allmänt; til de korta, som äro mycket fylliga, nyttjas half-långa handskar, som sitta tätt efter armen. Flera armband och mycket ringar af olika slag och ämne äro i bruk.

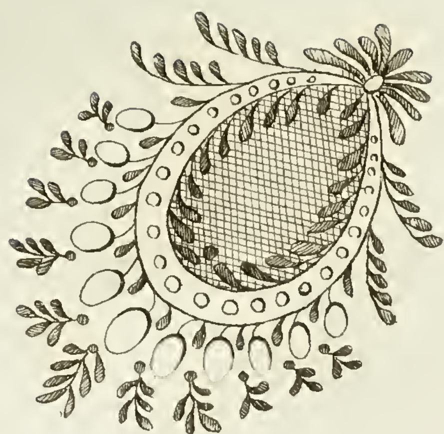
Bland nyheter i Herrarnas klädsel bör anmärkas, at man åter få se dem som nyttja manchetter.

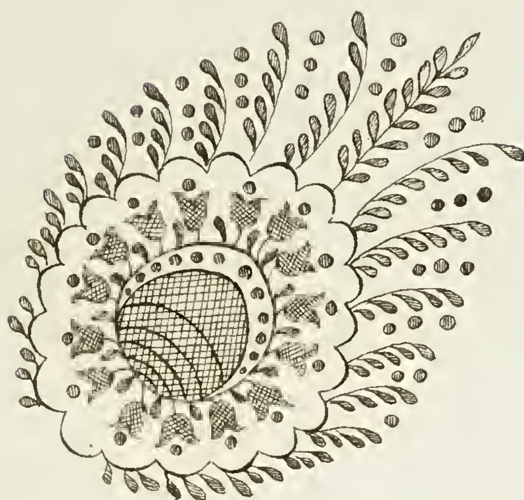
Fig. 1. Bonnet af netteldu garnerad med tyll. Morgon- eller promenad-rock af cambric garnerad med bomulls-snören och epauletter af netteldu. Hvita handskar, svarta skor.

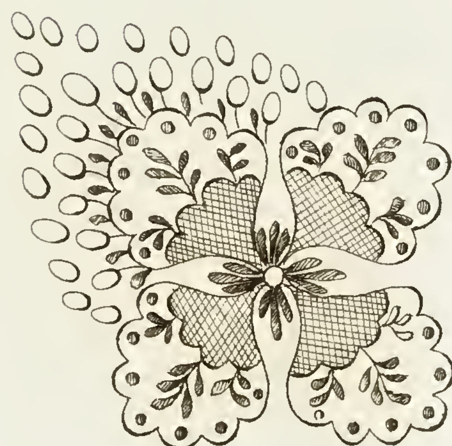
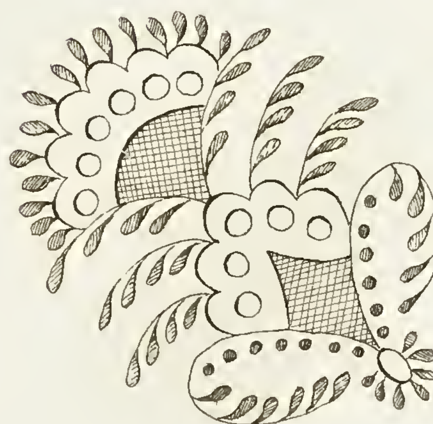
Fig. 2. *Klädsel för en ung Flicka vid* 10 *til* 11 *års ålder* Italiensk halmhatt. Blouse med en veckad pelerinkrage af netteldu. Vattrad bajadère. Kängor med fransar.

Fig. 3. *Klädsel för en Gosse vid* 11 *til* 12 *års ålder.* Hatt af grå filt. Lifrock *(Redingote)* af kläde, kalladt *drap Amazône.* Gördel af ryss-läder. Långa Pantalonger kallade *à la cosaque.*

STOCKHOLM,
Tryckt hos CARL DELEEN, 1822.

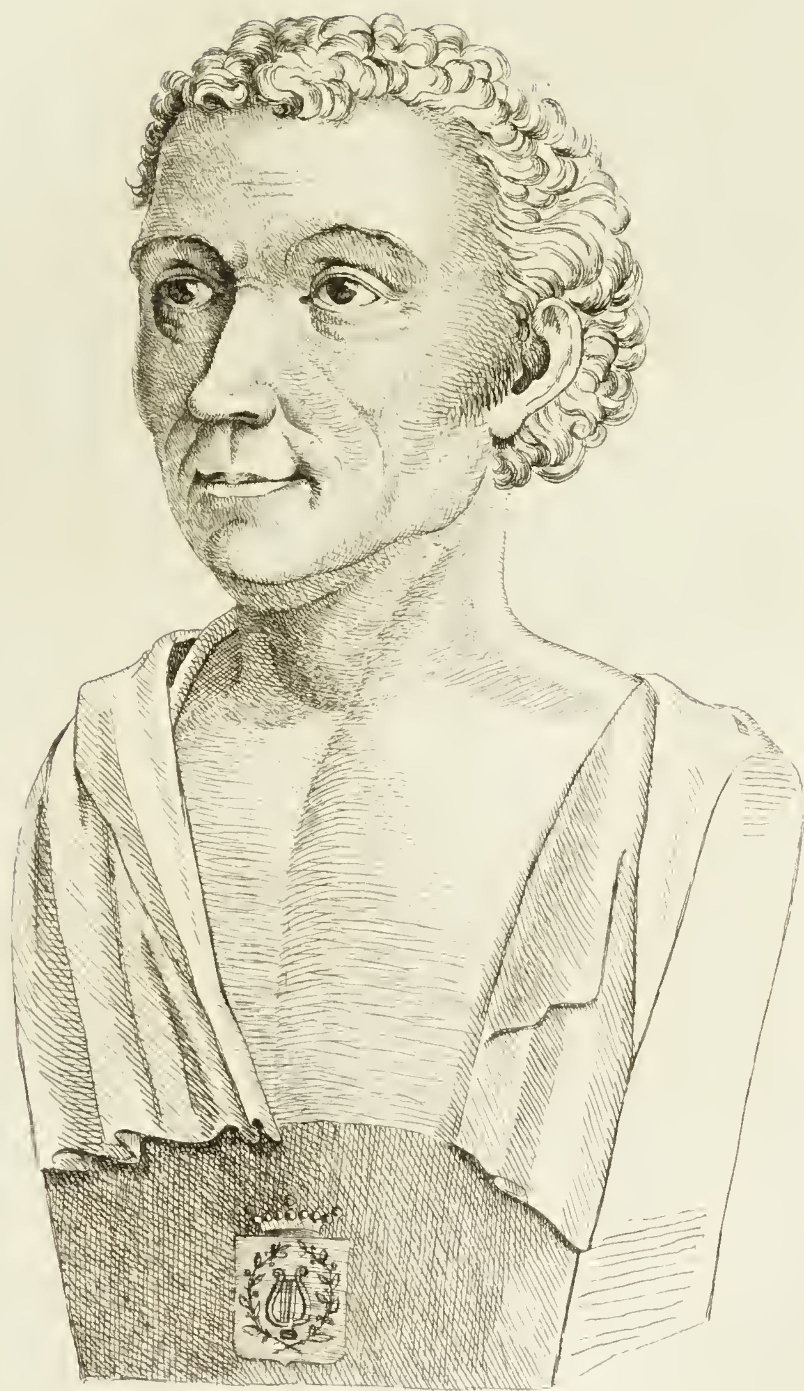

N:o 20.

Femte Årgången

N:o 21.

Femte Årgången

December Månad 1822.

21.

Abraham Niclas Edelcrantz.

Redactionen hade längesedan fullgjort en förbindelse, hvilken den sjelfmant ålagt sig, at lemna porträtter af utmärkte män, efter deras död, åt deras samtida, om det funnits något porträtt, någon byst, eller medaillon af framlidne Presidenten Friherre Edelcrantz. Det är först nu som Redactionen kommit i tilfälle at kunna lemna en teckning eller blott en esquisse til et porträtt af denne utmärkte man, sedan det lyckats Herr Professor Göthe at ur minnet modellera en byst, i hvilken han så lyckligen och sant upfattat den aflidnes drag, at den är omisskännelig för hvar och en som känt eller blott sett Edelcrantz några gånger. Herr Professor Göthe äger i hög grad denna lyckliga gåfva, som icke kan förvärfvas genom någon konst, at träffa likheten, denna talande likhet som genast försinnligar personen för våra ögon *), och den omsorg han lemnar åt arbetets utförande, skall alltid gifva åt hans byster et stort värde i förening med det intresse de äga, at verkligen likna eller vara de personers bild de skola föreställa.

Allmänheten är genom fyra särskilta Tal redan tilräckligt bekant med Friherre Edelcrantz's förtjenster som lärd, statsman och medborgare; vi inskränka oss således här blott til en sammanträngd nekrolog.

Friherre Edelcrantz var född i Åbo den 28 Juli 1754. Hans föräldrar voro: Theol. Professoren vid Akademien derstädes, Carl Abrah. Clewberg och Charlotta Agatha Fahlenius, dotter til Biskopen af samma namn, och dess fru Sara Charl. Teppati. Professor Clewbergs föräldrar voro: Prosten och Kyrkoherden i Bollnäs Församling i Helsingland Nicolaus Clewberg med dess maka i andra giftet Barb. Aurivillius. Prosten Clewbergs far var Härads-Domaren Erik Nilsson i Clew och Alunda i Upland. — Frih. Edelcrantz blef Philosophie Magister 1772, kort derpå Physices och Historiæ Litterariæ Docens vid Åbo Akademi, 1778 Phil. Adjunct, 1780 Bibliotekarie. 1782 blef han Andre Direktör af Kongl. Maj:ts Spectakler samt Förvaltare af Dess handkassa; erhöll 1783 Kongl. Secreterare-Fullmagt; valdes 1786 til En af de 18 i Svenska Akademien; förordnades 1787 til Kongl. Maj:ts Hand-Secreterare, samma år til Ledamot i Kongl. General Tull-Directionen.

*) Vi nödgas erkänna at Gravören icke ägt denna lyckliga gåfva, ty ehuru hufvuddragen äro desamma, är dock gravyren långt ifrån hvad Bysten är, i fråga om likheten.

Han adlades 1789 under namn af Edelcrantz. 1793 erhöll han Cancelli-Råds namn, heder och värdighet, och 1794 säte och stämma i Kongl. Maj:ts och Rikets Cancelli-Collegium samt blef samma år Archivarie vid Kongl. Maj:ts Orden. År 1800 blef han Riddare af Kongl. Nordstjerne-Orden, 1804 förordnades han til Förste Directör af Konungens Hof-Kapell och Spectakler samt utnämndes 1805 til Öfver-Intendent och ständig Preses i Kongl. Akademien för de fria Konsterne. År 1808 var han tilförordnad Hof-Canceller och Ledamot af Regeringen, samt blef samma år Commendör af Kongl. Nordstjerne-Orden. — Edelcrantz utnämndes 1813 til President i Kongl. Maj:ts och Rikets Commerse-Collegium, och samma år, vid Kongl. Landsbruks-Akademiens Instiftelse, til dess Directör, uphöjdes 1815 i Friherrligt Stånd, och dog den 15 Mars 1821.

Friherre Edelcrantz, En af de aderton i Svenska Akademien, var äfven Ledamot af Kongl. Vetenskaps-Akademien, af Kongl. Vitterhets, Historie- och Antiquitets-Akademien, af Kongl. Krigs-Vetenskaps-Akademien, af Kongl. Akademien för de fria Konster och af Kongl. Musikaliska Akademien. Dessutom var han Ledamot af Åkerbruks-Societeten i Paris samt af den dervarande *Societé pour l'encouragement de l'Industrie Nationale;* Heders-Ledamot af *the Board of Agriculture* och Ledamot af *the Society for the encouragement of Arts and Manufactures* i London. Han var äfven Heders-Ledamot af *la Societa Italiana di Scienze, Lettre ed Arti* i Livorno samt Ledamot af Naturforskande Sällskapet i Berlin.

22.

Besitta den förtreten.

(Fortsättning från N:o 14.)

Tjenstvillige Andar, de kalla sig stundom vänner, veta alltid mera än hvad som är sant, eller hvad som behöfves; de berätta hvad de tro sig veta, de hviska hvad de tro sig hafva hört; kort sagdt: de gagna aldrig, men skada beständigt, och äro samhällslifvets Harpyer, som suga blod ur deras nästa. En af dessa varelser har stört vår unga man ur sin lyckliga nöjdhet, beröfvat honom sitt lugn och genom sina berättelser om hvad *man* vet, hvad *man* tror, hvad *man* förmodar kunna hända, gjort honom svartsjuk. Alla andra passioner upslukas af denna, och Herrn går ej mera i skogen at upsöka och förfölja villbrådet; han smyger i det stället oupphörligt omkring sin egen boning, spejar efter sin hustrus mest oskyldiga sysselsättningar, för at förvissas om et något, hvaraf han ser skuggan öfverallt.

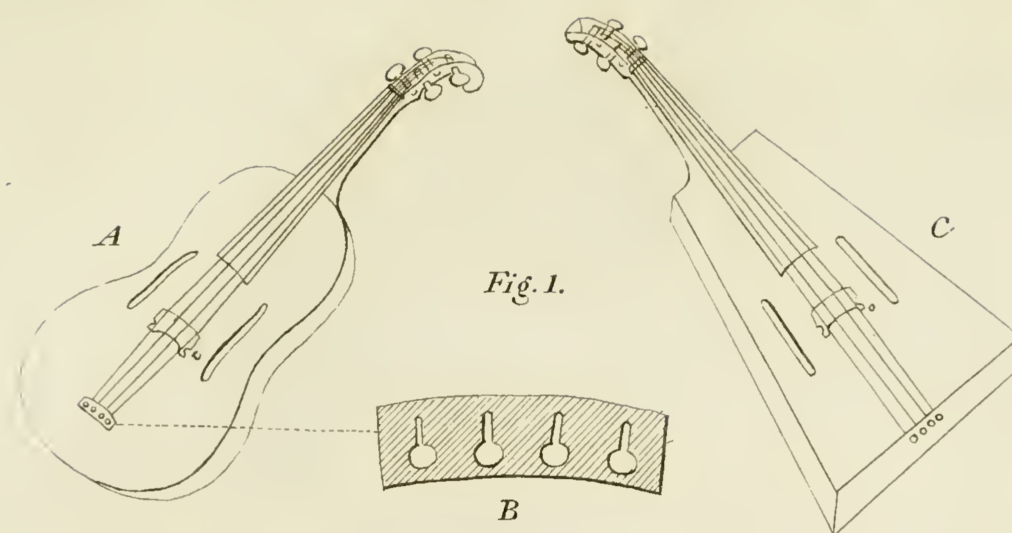
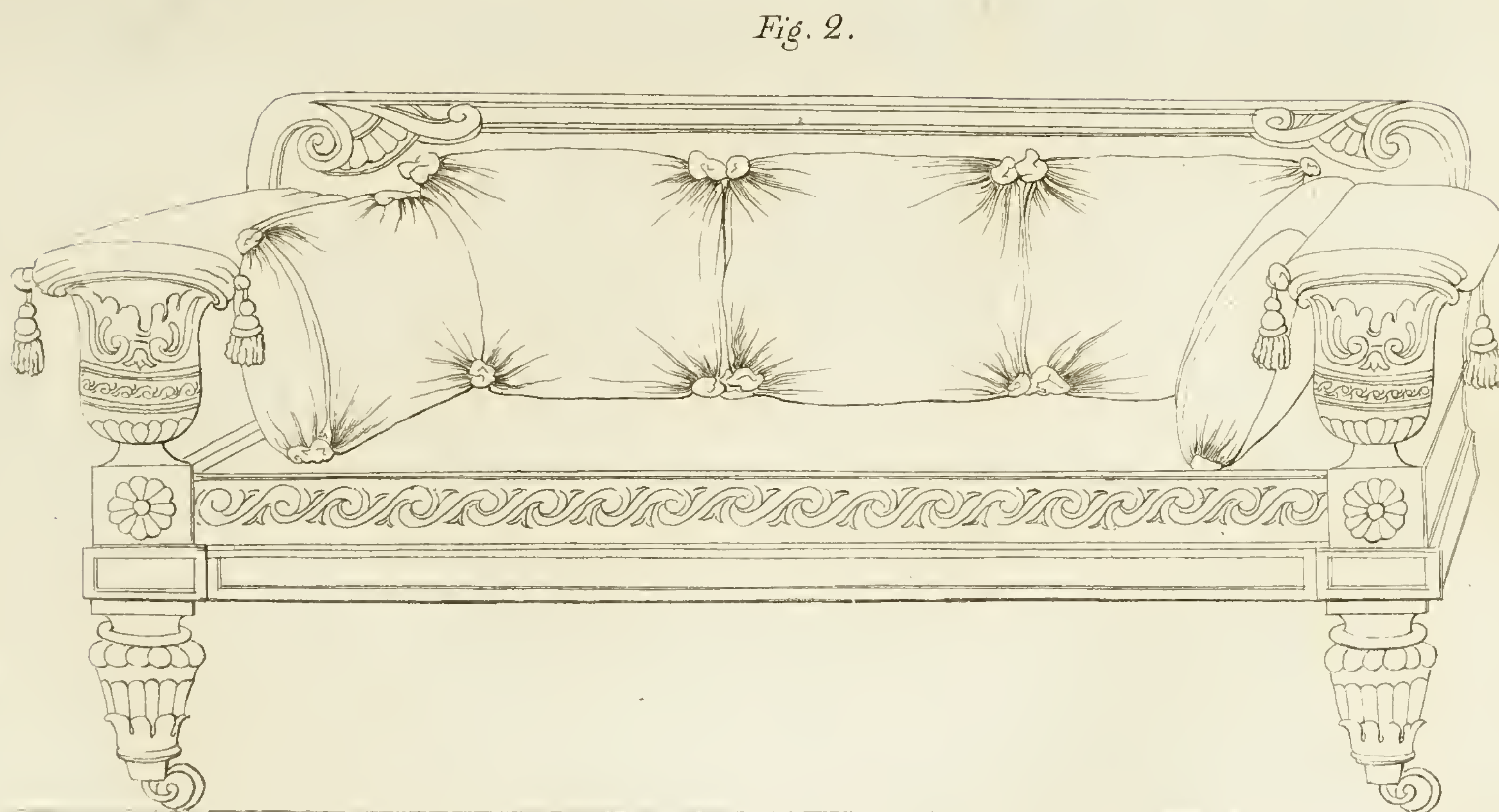

Fig. 1.

Fig. 2.

I ett af dessa plågansfulla ögonblick, intagen af sin olyckliga passion, får han en afton se på rullgardinen af sin hustrus sängkammare tvenne silhouetter, och hvem målar hans förskräckelse, då han igenkänner sin egen makas nära, eller rättare sagdt, i begrepp at kyssa en karls? han är sig sjelf icke mera mägtig, han rusar ursinnigt in i rummet och genomborrar i sin förtviflan — hennes möss-stock. Vi lemna åt Läsaren at sjelf tänka sig de tvenne makars belägenhet; fördelen är likväl hel och hållen på fruns sida, och vi förmoda at hon vet begagna den til sin nytta; å vår sida förbehålle vi oss at i en annan teckning visa följden af en sådan händelse inom ägta ståndet.

23.

Fig. 1. Chanots och Savarts nya Violiner.

En Fransman, Monsieur *Chanot*, Officer vid Constructions-staten, är upfinnare af Violinen A, och har i Paris redan et Manufacturi af Violiner, Alt-Violer och Violonceller förfärdigade efter denna modell. Den hufvudsakliga skilnaden på desse emot de gamla består deruti at utskärningarne) (vid sidorna äro bortlagde; at bakstycket B är fästadt på sjelfva resonnance-botten och något upstående, samt at snirkeln på viol-halsen går nedföre i stället för at gå upföre, hvarigenom man med mera beqvämlighet kommer åt *a* och *d* skrufven; äfven står ljud-pinnen litet framom stallen. *Le Conservatoire de Musique* har under den 3 April 1819 gifvit et ganska förmånligt intyg om dessa Violiners godhet, undertecknadt af Cherubini, Boieldieu, Catel, Gossec, Lesueur och Berton, sedan Kreutzer, Lafond och Boucher spelat derpå i de förstnämndas närvaro, och jemnfört de nyare med de bästa Violiner af Amati, Guarnerio och Stradivario, samt funnit den nya til alla delar jemngod med dem. En kännare försäkrar, at af 10 til 12 Violiner, dem han försökt i Hr Chanots Magasin, fann han alla af den godhet som svarar mot de Violiner för hvilka man betalar 200 R:dr och derutöfver.

Den andra Violinen C är af Monsieur Savarts upfinning, en Medecine Doctor och blott Amatör, men som gjort sig känd genom sin bok *Mémoire sur la construction des instrumens à cordes et à archet.* På hans Violin finns icke bakstycke, utan äro strängarne fästade på knappar som sitta i bak-bygeln; ljudpinnen står litet bakom stallen. Denna Violin, som äfven blifvit försökt af ofvannämnde Herrar, har fått et utmärkt beröm, och nästan större än Chanots. Den som upvistes, var förfärdigad

af Doctorn sjelf, och det är at förmoda, at om de förfärdigas af en Instrumentmakare med technisk kunskap, böra de blifva ännu bättre. Emedlertid kunna de säljas för vida bättre köp, och man kan för 20 Francs få en Violin, svarande i godhet emot en gammal som betalas med 3 til 400 Francs.

Fig. 2. *En modern Soffa*, ur en Mode-Jurnal från London.

24.

Mode-Costume ifrån Paris.

Bonnet af blonder prydd med Rosor och Ax. Klädning af et tyg som kallas *jaconnas*, garnerad med remsor på tvereu som bilda guirlander. Gula skor.

Respective Prenumeranter och Hr Commissionärer erinras, at Prenumeration på återstående half-året insändes före medlet af Januari månad 1823, innan 7:de Häftet härifrån afsändes. Stockholm den 1 Dec. 1822.

Redactionen.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1822.

Nº 24.

Femte Årgången

25.

En Transparent i anledning af H. K. H. Kron-Prinsens återkomst til Hufvudstaden d. 23 Dec. 1822.

Vi tro oss göra våra Läsare et nöje at lemna åtminstone *en* conturteckning af de Transparenter, som voro exponerade vid illuminationen den 23 Dec. til firande af Hans Kongl. Höghets lyckliga återkomst ifrån sin utländska resa, hvars resultat upfyllt Skandinavien med de ljufvaste förhoppningar. — När dylika Transparenter målas af Artister, sådane som Hr Professor Limnell och Westin, äga de et verkligt konstvärde, och man måste endast beklaga deras bräcklighet, hvarigenom de så snart gå förlorade så väl för Artisternes ära, som för de unga Konstnärers eftersyn. Vi hafva valt af alla dessa Transparenter en, der Skalden och Målaren räckt hvarandra handen, vi skulle vilja säga en, der Skalden varit Målare och Målaren Skald, hvarföre vi också vid dess förklaring inskränka oss inom blotta afskrifningen af verserne på densamma:

Gläds Svea! at din thron på kärlek grundad står,
Och Kärlek stjernan är som öfver dig skall skina
Ännu i oupgångna år.
Då vilda stormar genom tiden hvina
Och blodigt åskmoln öfver jorden går,
Den klippan du bebor, den dalen du besår
Och friheten och lugnet äro dina.
O! tacka Himmelen! Du om din lycka rår,
När, under *Hjeltens* sköld, förtjust din arm du slår
Omkring *Oscar* och *Josephina.*

Denna Transparent sågs hos Pastor Primarius m. m. Hr Doctor O. Wallin, och i målningen igenkändes Hr Professor Limnells egna behagliga styl.

Hög: 4 alnar. Bred: 2—12 tum.

26.

Den nya Jern-bron öfver Tweed, gränsfloden mellan England och Skottland.

Engelske Marine Capiten Brown är upfinnare och byggmästare af denna bro, som han kallar *chain-bridge of suspension* (hängande kedjebro). Hon är 330 Yards (vid pass 500 sv. alnar) lång och liksom sväfvar öfver vattenytan förmedelst lodrätt hängande jernstänger *a a*, hvilka upbäras af kortare horisontelt löpande jernstänger *b b*, som i likhet med en ur ked äro hopfogade och genom sin naturliga tyngd och ledfogningarne antaga formen af en båge. Vid hvardera stranden af floden äro tvenne stora, tätt upmurade och med jern-ankare sammanbundne hufvudpelare *c d*, hvarigenom ofvannämnde jernked *b b* löper, hvars förlängda ändar *e e* åter äro fästade i jorden eller klippan. Sjelfva bron *f* är sammansatt af små jern-slår, som passa tätt tilsammans och öfver hvilkas fogningar äro lagda breda och tjocka jernband, til trävirkets bevarande och at gifva det hela et lättare utseende. De nedanföre stående detaljerne torde tydligare förklara ledernes sammansättning. — När på den undra kedje-länken *h* uti öppningen *g* passas öppningen *i* af tver-stången *k*, och derpå lägges öfra kjedje-länken *m* med öppningen *l*; — i sänkningen *n* åter isättes den lodrätta stången *p* med sin knapp *o*, och sjelfva stången passas i rännan *q*, och sedan öppningarne *g i l* förbindas genom klink-nageln Fig. 1; så föreställes en led af kedjan, som utgör den bärande kraften, hvaraf upkommer Fig. 2. — Fig. 3. är en slå af brobotten, uti hvilken vid *u u* isättas de lodräta stängerne *a a*. — Vid *x* är en liten jern-plåt med följande inscription: *Vis unita fortior.* (Starkare genom förenade krafter).

Denna bro öppnades första gången i November 1820, under tillopp af en otalig folkmängd och med passande högtidlighet, som slutades med en stor bal på sjelfva bron, hvartil särskilta inträdeskort utdelades.

Må det tillåtas oss en fråga: huru skulle en sådan bro se ut öfver strömmen mellan Blasii- och Skeppsholmen? — Den behöfde blott vara 320 svenska alnar lång!

27.

Muren.

Efter Sophie Brentanos: Die Mauer.

(Versslaget och den Tyska melodien äro bibehållne.)

Denna berättelse om en verklig händelse under kriget i Holstein 1814, upfylld af en from enfald och en Christens förtröstan på en skyddande

Fig. 3.

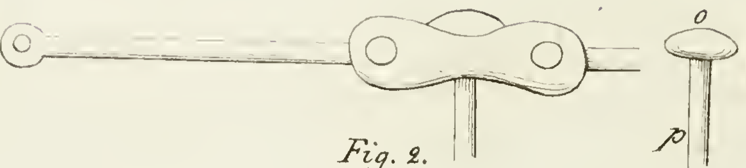

Fig. 2.

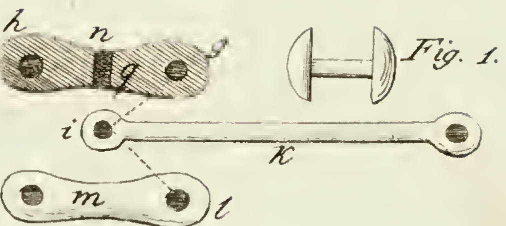

Fig. 1.

Muren.

Efter Sophie Brentanos: Die Mauer. №27

Moderato

Fram för Schles_wig nä_ra por_ten, Många fat_ti_ge der bo, Och det krig som plå_gar or_ten, Stör först des_sa ar_mas ro. Dan_sken tå_gar ut' en natten Va_pen_hvilan upsagd är; Svensk och Ryss till lands och vat_ten ru_sa: fram åt med sin Här. Framför Schleswig långt från an_dra, Står en hyd du arm och låg.

Försyn, är författad af den rygtbara tyska Skaldinnan Sophie Brentano, och torde icke vara utan intresse för många af våra Läsare, hvilka deltagit i Svenska härens bedrifter, samt ännu äga i friskt minne det förfärliga urväder, som den 5 och 6 Jan. 1814 försvårade dess marcher, då ofantliga drifvor af snö för en tid satte en gräns för krigsoperationerne, hvilka snart derpå slutades med freden i Kiel.

Framför Schleswig invid porten
Många fattige ses bo,
Och det krig som plågar orten
Stör först dessa armas ro.
Dansken tågar af om natten,
Vapenhvilan upsagd är;
Svensk och Ryss, til lands och vatten,
Rusa framåt med sin här.
Framför Schleswig, långt från andra,
Står en hydda arm och låg.

Der en Gumma fromt upsänder
Bön til Gud, med roligt sinn':
»Säll är den som sina händer
»I Guds händer slutar in.«
Hos dess Son-son ännu råda
Tjugu årens ystra dar.
Han at Brudgummen få skåda
Ej sin lampa redo har.
Bort vid Schleswig i sin hydda
Gumman sjöng en bön, så här:

»För mig äro Dine murar,«
(Gud min bön visst höra skall.)
»Fienden, som på dig lurar,
»Han skall snarlig få sitt fall. —
»Farmor, hvartil gagnar sången?«
Säger gossen, »ty min sann,
»Gud så hastigt denna gången
»Några murar bygga kan. —
»För mig äro Dine murar,«
Gumman i sin andakt sjöng.

»Gosse, är det Herrans vilja,
»Sådan är min fasta tro,
»Kan Han faran från oss skilja
»Med en mur omkring vårt bo.«
Redan trummans hvirflar ramla
Och trumpeten ljuder krig;
Hästar gnägga, vagnar slamra,
Truppar nalkas på hvar stig.
»För mig äro Dine murar,«
Blef den fromma Gummans bön.

Rundtomkring i hvarje koja
Hör man krigarns vilda skri;
Men hvar helst de larma, stoja
Gå de Gummans dörr förbi.
»Vi förrådas« säger gossen,
»Om man Farmor sjunga hör.«
Men hvad lycka! — Denna trossen
Jemt förbi och framåt kör.
»För mig äro Dine murar,«
Fortfor Gumman med sin sång.

Och om natten vädren tjuta,
Kölden rasar, snö far ner.
»Låt oss våra luckor sluta!«
Säger Gumman fromt och ber.
Men med nordanvädrens ilar
Vild far krigarn af och an,
In i alla kojor ilar
Hopträngd, packad man vid man.
»För mig äro Dine murar,«
Var ännu den gamlas bön.

Ingen gräns för våldet sätter!
Hvilken framfart, hvilket larm!
Sabel, kantschuk, bajonetter
Mot hvar vägg och fönsterkarm.
Hurra, Stupaj, Potska, Kurba!
Brännvin hit, och Rom och Rack! —
Först om morgon denna Turba
Går sin väg med pick och pack.
»För mig äro Dine murar,«
Var allt jemt den gamlas sång.

Så hon sig med mod bemannar,
Sjöng sin Psalm tils dagen grytt.
»Gå min Son til våra grannar:
»Allt är tyst; mânn' skaran flytt?«
Men hvad under! — Knappt han blickat
Utur dörrn, (som inåt går,)
Herrans allmagt frälsning skickat;
Och en mur af snö der står.
»För mig äro Dine murar,«
Var ännu den frommas sång.

»Ja, en mur kan Herren bygga!«
Ropar gossen rörd, men glad,
»Gud allena kan oss trygga!«
Säger han, och Gud tilbad. —
Nie år sen, femte dagen
Af det nya årets lopp,
Blef den mur kring kojan dragen,
Som Guds godhet byggde opp.
»För mig äro Dine murar;«
Sjöngo tacksamt båda två.

28.

Mode-Nyheter från Paris.

Damernas hårprydnad utmärker sig genom tvenne väsendtligheter; den ena som är *á l'anglaise*, består i et betydligt antal jemnstora lockar, hvilka löpa horisontelt öfver hufvudet åt ansigtet: denna klädsel användes til negligé; den andra, som brukas til större klädsel och på baler, består af 5 breda lockar, hvaraf en kommer öfver hvardera örat och upbäres af en liten kam — en å hvarje sida af tinningen, och den femte midt i pannan. Öfverst på hjessan fästes en stor hår-bubbla (eller rosette utan ändar), sådan som den ses på bildstoden af Apollo de Belvedère. Treune slags olika Turbaner nyttjas: *judiska*, *creoliska* och *indianska;* de sednare göras af casimirs-shawlar, hvilkas fransade ändar icke gömmas, utan äro framstående, den ena öfver örat, den andra på hjessan. — Damerne nyttja nu *corsage à la Cléopâtre.* Deras Peliser göras långa, så at endast nedersta garneringen af klädningen är synlig. — Bland nyare färger må nämnas: *couleur la Valière*, *Solitaire*, *Ermite*, *noir de fantaisie*, *fumée du Tartare*, *Tabac d'Espagne*, *beurre frais*, *vert d'eau* &c. &c. &c.

Herrarne nyttja Pantalonger af et slags mörkt eller stål-grått tyg kalladt: *drap de Marengo.*

Fig. 1. Turban af nettelduk med tvenne paradisfåglar. Svart sammetsklädning med en flors-garnering eller så kallade *volans.* Lifgördel och halsband af stål. Hvita handskar och skor.

Fig. 2. Håret klippt och friseradt efter *M:r Fouchés* nyaste sätt. Rocken kallas en *Garrick;* den har en mård-krage och upslag samt är fodrad med sammet. Mörkblå frack, svarta casimirs pantalonger och silkesstrumpor.

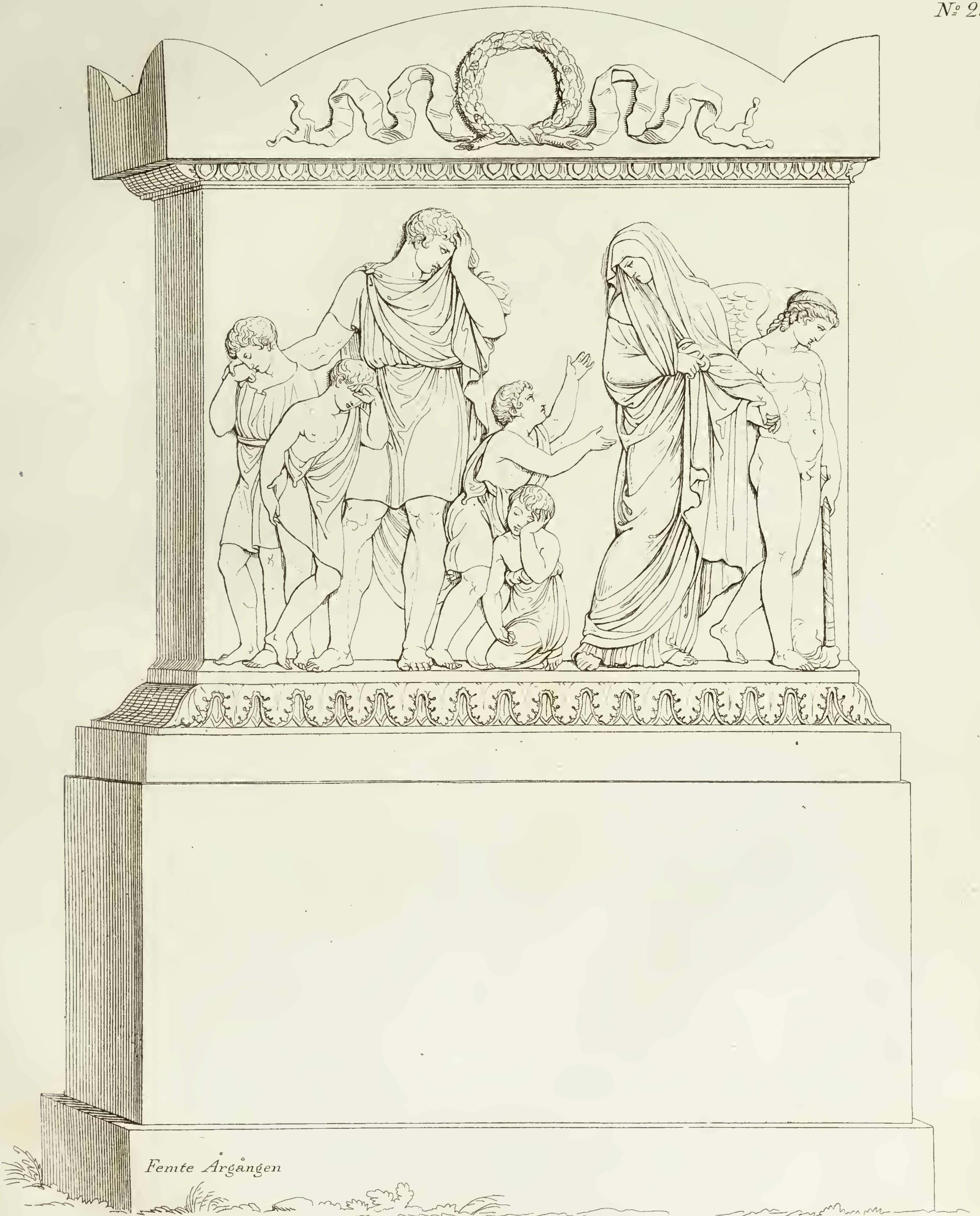
STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1823.

No 28.

Femte Årgången

№ 29.

29.

Monument öfver Lady Temple i Rom.

Detta Monument, utan afseende på sitt artistiska värde i allmänhet, äger äfven ännu et särskilt för oss derigenom, at det är sculpteradt och upsatt af en Svensk, Hr Professor E. G. Göthe, äfven som inscriptionen är af en Svensk, framlidne Chargé des affaires Åkerblad. Anledningen dertil var Sir Grenville Temples fleråriga vistande med sin familj i Rom, under hvilket hans Gemål Lady Temple dog.

Compositionen af Basreliefen är enkel och behaglig: en sörjande far tillika med sina fyra barn, begråta en maka och en moder som bortföres af dödens Genius. Det hela röjer en antik stil och påminner om de äldre goda Sarcophagers basreliefer. Inscriptionen är följande:

QUIETI ÆTERNÆ
ELISÆ GEORGII WASTONI F. MASSACHUSETTENSIS
FAEMINAE SANCTISSIMAE FORMA VIRTUTEQUE INSIGNIS AMORE IN MARITUM
PIETATE IN LIBEROS OFFICIO IN OMNES BENEVOLENTIA EXIMIAE
VIXIT AN. XXXVIII. M. VIII. D. XIII. OBIIT PR. NON. NOV. AN. M. DCCCVIIII.
GRENVILLIUS TEMPLE EQUES BARONETTUS
UXORI DULCISSIMAE ET INCOMPARABILI QUAM VIVAM UNICE AMAVIT MORTUAM ACERBE LUGET
H. M. CUM LACRUMIS P.

(Öfversättningen: *Här hvilar Elisa, Dotter af Georg Waston från Massachuset, känd för rena seder, skönhet och dygd; god maka och mor, trofast vän och välgörande. Hon lefde* 38 *år* 8 *månader* 13 *dagar. Hon dog d.* 4 *November år* 1809. *Åt den i lifvet högt älskade, den nu bittert begråtna makan restes under tårar minnesvården af Grenville Temple, Riddare, Baronet.)*

H.

Lady Temple begrofs på den plats som Regeringen anslagit för dem, hvilka icke äro af katolska Religion, nemligen vid Caji Sexti Pyramid. Sjelfva Monumentet är instängdt med Cypresser och en lefvande häck deremellan; allt planteradt genom Preussiske Ministern Baron von Humboldts åtgärd, hvilken af Påfven särskilt fick en plats til skäuks, då tvenne af hans barn dogo i Rom, och på hvilket ställe detta Monument står midt uti.

De öfrige Monumenter vid Pyramiden efter olika tros-bekännare, äro af mindre betydenhet och hafva mer eller mindre lidit af folkets fanatism och nitälskan för den katolska Religion; men det tyckes som de oskyldiga barnen på Lady Temples Monument varit en förespråkare hos folket och ingifvit dem en mindre barbarisk fördom, at icke göra samma åverkan derpå; ty ofta hör man af de deromkring vandrande *Pecorari* eller Geta-herdarne detta yttrande: *quanto è carino!* (hvad de äro söta!)

Redactionen hembär sin tacksamhet til Hr Professor Göthe, som benäget meddelat närlagde conturteckning, hvilken graverades i Rom vid det tilfället då Monumentet uprestes under hans vistelse derstädes.

30.

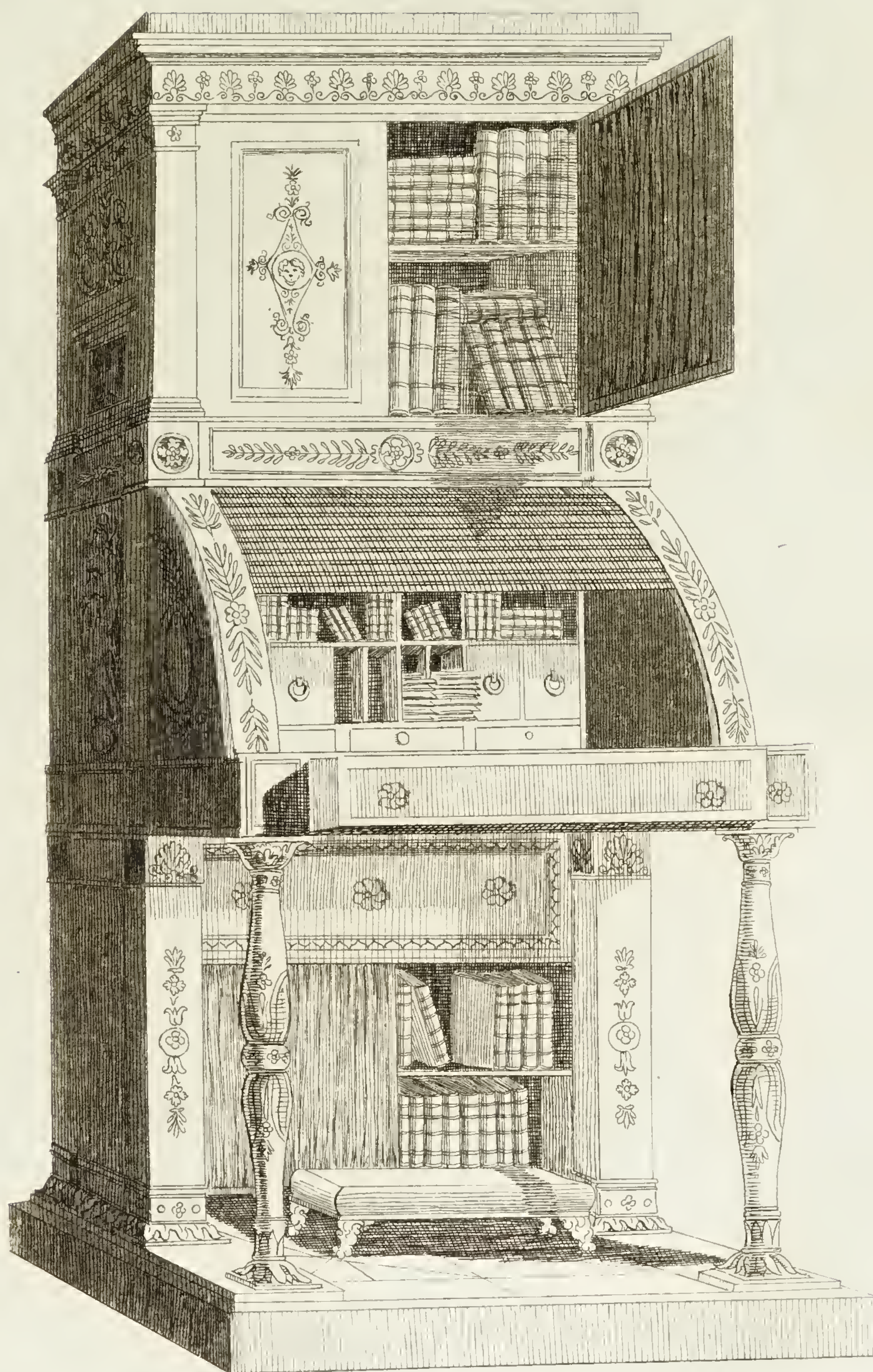
Förlikningen.

(Fortsättning från N:o 22.)

Et högst våldsamt upträde hade blifvit föranledt mellan våra ägta makar genom skuggan på rullgardinen. Ehuru vi icke helt och hållit frikalla Frun ifrån denna tilställning, som var ganska väl beräknad, kunna vi likväl icke klandra hennes åtgärd. Sjelfva ordet *svartsjuk* betecknar ju tydligen en sjukdom, hvilken således likasom mjelt- lefver- och nerfsjukdom bör ku-reras genom något botmedel; hvilken bättre kur kunde hon väl använda, eller som hade varit mera radikal, än at praktiskt bevisa sin man: at hvad *han får se* blott är — skuggan, och genom öfvertygelse af sitt misstag återge honom den at tro sig vara i en enväldig, lycklig besittning af de behag, från hvilka han efter smekmånaderne somnade för hastigt. —

NÖJE
ORO

No. 31.

Femte Årgången

Lika godt, ändamålet är vunnit. Mannen finner at han hade orätt, han är af naturen icke elak, han vill helst lefva i lugn och samdrägt med sin hustru; en formlig förlikning äger rum i sängkammaren, i närvaro af den bilden som återkallar minnet af den första kärleksförklaringen:

»On en revient toujours,
A ses premières amours.«

Hans öde i framtiden är, liksom många andra männers, at — ledas af sin hustru hvart hon vill, liksom barnet i ledband. En förståndig hustru vet likafullt at förljufva dessa band för mannen, och til en början, för at kröna verket, kröner hon honom med — en krans af roser. Vi låta dem nu framlefva sin verld i allsköns endrägt, blifva äldre, samla erfarenhet och öfvertygas i deras dagars höst om sanningen af det franska ordspråket: *Beaucoup de bruit pour une omelette.*

För at åter visa et annat förhållande, der Herrn och Frun äro mindre förståndige, och således resultatet blir helt olika, skola vi i en annan N:r lemna en ritning på en så kallad *Kärleks-stege;* förmodligen et skämt, utgifvit i Wien hos Konsthandlaren H. F. Müller.

31.

En Biblioteks-Byrå.

Denna Möbel är i hög grad beqvämlig och ändamåls-enlig, samt tillika graverad med den utförlighet, at hvilken snickare som helst ganska lätt upfattar constructionen, för at derefter kunna förfärdiga en dylik.

32.

Mode-Nyheter från Paris.

Bland de i förra Häftet nämnde Turbaner äro de Judiske eller Israelitiske de modernaste, och alla Parisiska Damer äro nu för tiden Judinnor. — På bart hår får man ofta se på ena sidan en stor blomsterknippa eller vindrufve-klase, och på andra sidan en fjäder-buske af Häger eller så kallad Reiherfjäder. — Åtskillige bal-klädningar äro garnerade med tvenne rader Marabout-fjädrar, hvilka åtskiljas genom en veckad atlas-remsa; bal-klädningar af tyll åter garneras med tvenne rader idegran eller barrlind, som äro gjorda af sidensars-sparrar eller remsor.

Damerna nyttja många finger-ringar: en stor Orm af guld prydd med en brillant på hufvudet kallas *une prudence*, och sättes på pekfingret; tvenne händer som taga hvarandra i handen, kallas *une bonne-foi*, för at tilkännagifva at man alltid bör vara uprigtig; en stor guld-knut kallas: *un nœud gordien*, tilkännagifvande oskiljagtighet; en emaljerad ring med culörta fyrkanter kallas *écossaise*, och är blott et lekverk. Fem små turkoser som likna en förgät-mig-ej, kallas *un sentiment*, och sättes på lillfingret. Härtil komma ännu andra emblematiske ringar, såsom en grafvård omgifven af Cypresser inneslutande hår af en afliden vän; et kors med små guld-kulor i ställe för radband; ringar af stål bestrukne med magnet, til förekommande af hufvudvärk och hysteriska åkommor, och slutligen en dödskalle af gjutit jern, för at påminna om förgängligheten af allt jordiskt.

För at variera det enformiga af Herrarnes svarta frackar, förses de med svart sammetskrage och knappar; stundom kantas de helt och hållet med en smal sidenkant. — Några unga Herrar hafva fick-ur med en guldtafla, men boeten är af stål.

Fig. 1. Hårprydnad upfäst utan band eller nålar. Denna hårklädsel nyttjas egentligen til negligé eller i mindre sällskap: håret bopsamlas öfverst på hufvudet der det bildar flera hår-sleifer, hvaraf en göres platt och fri stående, som intager den vanliga hårkammens ställe. Klädning af merinos, (af hvad färg man behagar.) garnerad med löfverk och rullor af sidensars af samma färg med klädningen. Blå handskar och svarta skor.

Fig. 2. Hatt af helskuret sammet prydd med röd sidensars-kantning. Et slags Rock som til en del liknar Blousen, garnerad med sidensars-ränder af samma färg med klädningen. Hvita handskar och svarta kängor.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1823.

N:o 32.

Femte Årgången

33.

Maskraden.

Sans cesse on prend le masque, et quittant la nature,
On craint de se montrer sous sa propre figure.
BOILEAU.

Vi ämna icke inlåta oss i någon vidlöftig afhandling om upfinningen af maskerne, om de äldsta tider då masker nyttjades på Theatrarne, icke heller bevisa at Poppea, Neros Gemål, varit den första som nyttjat mask för at bevara lenheten af sin fina hud; ännu mindre skola vi göra några moraliska betraktelser öfver så många menniskors upförande som blott är maskeradt, til exempel: när de trängas och skuffas *utan at låtsa se hvarandra;* när de med tilgifvenhet famntagas under det de *i tysthet förakta hvarandra;* m. m. Vi äro alla mer och mindre maskerade här i verlden, stolta eller krypande, stora eller små, qvicka eller dumma. Naturen har dertil hos oss nedlagt första ämnet, och verlden, upfostran, konsten eller vanan fullända verket, åstadkomma metamorphosen. Vårt föremål denna gång är endast en isolerad händelse på en maskrad.

Fru X . . . några fyratio års Enka, gynnad af en vacker växt och med et eldigt förstånd, saknar dock i anletsdragen den fägring som framför annat först fängslar karlarne; hon roas af maskrader der hon under maskens skygd och med sin figur ännu kan göra eröfringar, dem man skulle neka henne i andra sällskap, der hon af de yngres fägring fördunklas. Den unge Z . . . nöjd med sig sjelf, smickrad at intrigera och med sjelfförtroende til sina äfventyrs lyckliga framgång, blir intagen af Fru X . . . s gentila figur och förtjuses af hennes qvicka svar; hans nyfikenhet at lära känna den interessanta masken ökes med hvarje minut, och i den fulla öfvertygelsen at det är den unga Grefvinnan Ö . . . hvars eröfring han länge åsyftat, berömmer han hennes förstånd, han bedyrar och försäkrar at inga yttre behag i verlden äga något välde öfver honom, men at det är hjertats och snillets egenskaper han värderar hos könet. Han ber at få se den Engel som för alltid fängslat honom. Fru X . . ., förledd af den sanningen, at de första och de sista eröfringar äro för könet de ljufvaste, de första: derföre at man behagar *redan;* de sista: derföre at man behagar *ännu*, samtycker ändteligen at vilja demaskera sig. De aflägsna sig något ifrån det öfriga sällskapet och hon aftager masken. Den unge Z . . . s förvåning utbrister något för våldsamt, och det torde vara svårt at bestämma hvem af de tvenne blef mest förlägen; båda hade gjort et misstag och låtit sig bedragas af en möjlighet, som endast fanns i deras ömsesidiga löjliga anspråk.

Vi låta dem draga sig ur spelet bäst de kunna och sluta med följande vers af Voltaire:

Vår verld är en maskrad, der narrar sig förklädt
Med de besatta namn som menskans dårskap röja,
Och tro med dumdryghet et ringa värde höja.
Förgäfves bländas vi af flärdens villobloss,
Vi äro alla ett — blott masken skiljer oss *).

34.

Kärleks-stegen.

Uti föregående Häftet N:o 30 lofvade vi at meddela denna Kärleks-stege, för at visa den gradation eller, at vi så må säga, det *up-* och *ut-före* som i allmänhet äger rum med kärleken, och hvaraf följderne i det ägta ståndet äro oberäkneliga, när contrahenterne icke ledas af förståndet och en ömsesidig eftergifvenhet, som jemnar misshälligheterne och i ordningställer förhållandena.

Dessa båda teckningar föreställa en stege hvarpå man upstiger ifrån *A* til *B*, och nedstiger ifrån *C* til *D*, och vi tro at inskriften på hvarje fot-steg ger tilräcklig upplysning och lemnar rum åt betraktelser i ämnet. Resultatet af dessa båda älskandes gång är skiljsmässa; i N:o 30 sågo vi en Förlikning, fast med en tydlig hänvisning at den husliga lyckan blott finnes mellan NÖJE och ORO. Allt här i verlden har sina olägenheter och giftermålet visserligen icke de minsta; men jemnfördt med et ungkarls lif på gamla dar, äro de obetydliga, til och med ringa. För at göra denna parallel ännu mera ögonskenlig, meddela vi härjemte

En gammal Ungkarls Dagbok:

I 16:de året. Känner sig hafva hjertklappning i närvaro af unga fruntimmer.

I 17:de året. Rodnar och är förlägen när han talar med dem.

I 18:de året. Har vunnit mycket i sjelfförtroende äfven som i umgänget och conversation med dem.

I 19:de året. Blir ond när han af dem ännu behandlas som Gosse.

I 20:de året. Är mycket nöjd med sin egen fägring och manlighet.

I 21:sta året. Måste nödvändigt hafva en spegel i sitt, rum at sjelf deruti beundra sig.

I 22:dra året. En obehaglig narr.

I 23:dje året. Tycker at ingen Flicka är god nog åt honom.

I 24:de året. Blir hastigt sårad af Amors pilar.

*) Ce monde est un grand bal où des fous déguisés
Sous les risibles noms, d'Eminence et d'Altesse,
Pensent enfler leur être et hausser leur bassesse.
En vain des vanités l'appareil nous surprend:
Les mortels sont égaux . . . . . le masque est différent.

B.

Vigsel

Trolåfning

Oro

Ovisshet

Kärleksförklaring

Tillgifvenhet

Förtjusning

Beundran

A.

C.

Ägta Makar

Liknöjdhet

Förträt

Oenighet

Träta

Ursinnighet

Afsky

Skilgsmässa

D.

I 25:te året. Är, genom sin inbilskhet, skuld dertil at dessa förhållanden afbrytas.

I 26:te året. Upför sig mot sin förra älskarinna med mycket öfvermod.

I 27:de året. Gör en annan sin cour, icke utan afsigt at derigenom förödmjuka den förra.

I 28:de året. Blir rasande at se sig bli afvist.

I 29:de året. Hämnas genom sarcasmer öfver hela könet.

I 30:de året. Förargad och vid elakt lynne när talämnet faller på giftermål.

I 31:sta året. Uti hans åsigter af giftermål lemnar han åt egennyttan et större inflytande än förr.

I 32:dra året. Anses icke mera kroppens skönheter hos en maka för en oundviklig nödvändighet.

I 33:dje året. Äger ännu en stor tanka om sitt egna företräde såsom gift man.

I 34:de året. Tänker således ännu beständigt at gifta sig med en ung Flicka.

I 35:te året. Förälskar sig och blir dödligen kär i en sjutton års Flicka.

I 36:te året. Blir — (besitta den förtreten!) åter afspisad.

I 37:de året. Kastar sig i alla möjliga förströelser.

I 38:de året. Skyr alla bättre Fruntimmers sällskap.

I 39:de året. Känner deröfver icke liten ånger och ledsnad.

I 40:de året. Giftermåls tankar upblomstra åter, men äro icke mera vårens blomster-knoppar.

I 41:sta året. Förälskar sig i en vacker, ung Enka.

I 42:dra året. Gör henne sin cour med et hjerta deladt emellan kärleken och egennyttan.

I 43:dje året. Den rådande egennyttan orsakar många försigtiga betänkanden.

I 44:de året. Blir narrad af Enkan, som icke är mindre försigtig än han.

I 45:te året. Blir allt mera ogen emot det vackra Könet.

I 46:te året. Gikt och nerfsvagheter börja infinna sig.

I 47:de året. Bekymmer upkomma hvad han skall göra när han blir gammal och orkeslös.

I 48:de året. Är kinkig; vill tilbringa sitt lif ensam.

I 49:de året. Beslutar at taga i sitt hus en ung förståndig fru såsom hushållerska och til sällskap.

I 50:de året. Jemn nerfsjuklighet och täta anfall af gikt.

I 51:sta året. Mycket nöjd med skötseln af sin hushållerska.

I 52:dra året. Förspörjer hos sig någon böjelse för henne.

I 53:dje året. Men hans högmod motarbetar en förening med henne.

I 54:de året. Är i stor villrådighet hvad han skall göra.

I 55:te året. Står helt och hållet under hennes husbondevälde, och känner sig *mycket olycklig.*

I 56:te året. Grubblar under bekymmerfulla tankar: om kan skall förafskeda henne eller icke.

I 57:de året. Hon vill icke längre på samma fot vara i hans hus.

I 58:de året. Han plågas öfver måttan af gikt, nerfsjukdom och gallfeber.

I 59:de året. Känner sig vara mycket sjuk, låter henne komma til sin säng, och har för afsigt at gifta sig med henne.

I 60:de året. Hans sjukdom förvärras hastigt; han gör et Testamente til hennes fördel och — *dör.*

35.

Facsimile af en Bankosedel för år 1666.

Sedan frågan om privata Bankers uprättande inom och utom Hufvudstaden nu åter blifvit väckt, hafva vi trott det kunna interessera våra läsare at se huru en gammal svensk Bankosedel såg ut den 17 April år 1666, då Banken ännu var en privat inrättning, och äfven i korthet lemna en historisk uplysning huru det slutades med denna privata spekulation.

Redan i de utgifne punkter om handeln den 16 Dec. 1619, lemnade Konungen til Stockholms Stads betänkande, *huru en Benk*, (som det kallades) *måtte i hvar stad kunna inrättas*, och så deles om til en sådan inrättning skulle lånas penningar, at då besinna sig på villkoren dervid. Förmodligen afstyrktes det, ty man hörde icke utaf någon Benk eller Bank, förr än Commissarien Johan Palmstruch och Med-Participanter förunnades et privilegium, gifvit Marienburg den 30 Nov. 1656, på en Läne- och Vexel-Banks inrättande i Stockholm på 30 år; men antingen fel eller missbruk dervid inritat sig, så blef denna Bank upháfven den 17 Sept. 1668, sedan den gjort en Banqueroute på 200,000 R:d. Samma år uprättades och privilegierades, med Riksens Ständers betänkande, vår nuvarande Bank, den Kongl. Maj:t updrog åt Riksens Ständer at sig antaga och derom förordna, m. m.

Denna sedel är med största noggranhet copierad, äfven med iakttagande af de brister som upkommit på den genom brytning och slitning. Namnen äro ganska läsliga, med undantag af ett, de äro: Johan Palmstruch, Jacob Barhman, Henrich Ma — —, Hans Hasselhun, Eric Appelgren, Hindrik Stockenström, Eric Torbiörnss—, och Andr. Meyer. — Alla Sigiller äro med stämplar tryckte i det hvita papperet.

Det är med vissa inrättningar som med moder, när de blifvit gamla och urminnes, upstiga de som nya och vinna framgång; det är från denna synpunkt betraktadt, som vi med fulla skäl trott oss böra lemna utseendet af *en gammal privat Bankosedel* i et *Nyhets-Magasin.*

36.

Dans-Costymer för Damer.

Fig. 1. Bart hår med en guirlande af blad. Tyllklädning garnerad med sidensars rullar och bandrosor blandad med blommor. Hvita handskar och skor.

Fig. 2. Bart hår med släta lockar blandadt med törnrosor och ax. Tyllklädning garnerad med puffar af tyll, sidensars rullar och törnrosbuketter blandade med ax. Hvita handskar och skor.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1823.

Numero. Trehund.r Fyratijo Nijo. —

At I denne Credityf-Zedels innehafwande hafwer i Stockholms Banco sub N.o 349. — at fordra Tijo Daler Sölfwer Mynt/ dhet warder af oß Banco Director, Commissarier, Bookhållare och Casseurer hwar för sigh och medh dheß egne Händers Underskrifft och Signeter attesterat; Såsom och til yttermehre wisso medh dhe dher til förordnade större och mindre Banco Sigiller verificerat. Datum Stockholms Banco An. 1666 den 17. April

Dal. 10. Sölf. Mynt.

Nº 36.

Femte Årgången

PETER HENRIK LING.
I A M

April Månad 1823.

37.

Peter Henrik Ling.

Herr P. H. Ling har gjort sig i det allmänna lika bekant för sina lyckliga bemödanden för inrättandet af en på rigtiga anatomiska och fysiologiska grunder stödd Gymnastik och dess införande i vårt fäderneslånd, som för Nordiska Mythens beredande för Poësien och de bildande Konsterna genom utvecklandet af den djupa betydelsen i Eddornas sinnebildslära, äfven som ock för dess lyckliga användande i flera Dramatiska *) och Episka **) skaldestycken. Så väl vid Kongl. Akademierne i Lund och vid Carlberg, som vid gymnastiska Central-Institutet i Stockholm, vid Marieberg och annorstädes i Riket, har han lärt den upväxande generationen at värdera och använda den kraft och de idrotter, hvilka, hos förfäderna inhemska och vanliga, han så skönt besungit.

Hans vänner och Lärjungar hafva til vedermäle af deras tacksamhet låtit prägla närlagde Medalj af tjugonde storleken, (d. v. s. lika stor som teckningen,) föreställande på ena sidan Herr Lings Bröstbild och namnet: PETER HENRIK LING med anglosachsiska bokstäfver och på frånsidan: Brages harpa (Nordiska skaldekonstens sinnebild) sirad med Mimers hufvud; (vishetens, djupsinnighetens sinnebild) och derjemte korslagde en ekeqvist och et svärd i forngöthisk stil, (idrotternas eller forntidens fria konsters och medborgerliga förtjenstens sinnebilder) med en Isländsk öfverskrift i Runor: *Fyrir fornfroðum iþrottamanni* och derunder: *Thockamarki uk Kenslulaun*, som i svensk öfversättning lyder: *Åt den fornkunnige Idrottsmannen — gärd af högaktning och Lärjungars tacksamhet.*

Medaljen är tecknad och präglad af en hittils föga känd Artist, Herr J. A. Malm, och efter kännares omdöme *ganska lyckad.*

*) Agne, Sorgspel tryckt 1822. — Ejlif den göthiske tr. 1814. — Den heliga Birgitta tr. 1818. — Engelbrecht Engelbrechtsson tr. 1819. — Riksdagen i Westerås 1527. Hist. Skådes. tr. 1817.

**) Gylfe tr. 1814. Asarne, Hjeltedikt tr. 1816 samt Kärleken, Herdedikt, tr. 1816.

38.

Höstmarknaden,

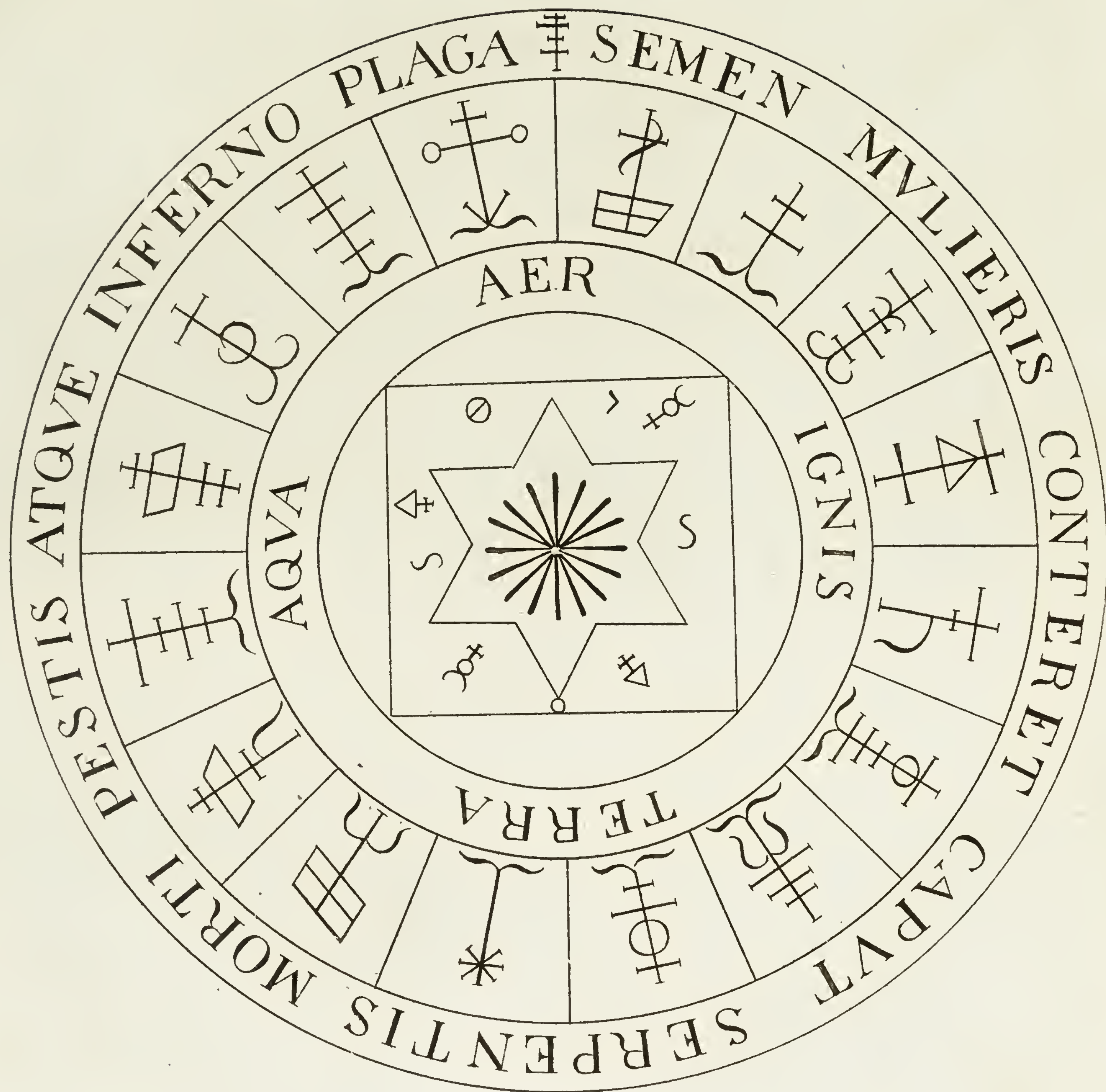
Teckning efter Naturen af K—g.

Vi hafva ofta yttrat oss öfver den gren af teckningen, som befattar sig med Carrikaturen, och anmärkt dess egentliga egenskaper och natur. Vi hafva sagt, at det icke är genom vidunderligheter eller föreställningar utom gränsen af en tänkbar verklighet, som en carrikatur-teckning utmärker sig, eller at dess värde deraf bestämmes, och vi äro ännu faste uti vår grundsats, at en god carrikatur-teckning endast bör upfatta det löjliga, öfverdriften i en sak, en handling den man igenfinner i verkligheten, at den bör roa men icke väcka äckel, och så vidare.

Vi äro öfvertygade at närlagda teckning af en höstmarknad i en af de vestra provinsernas småstäder, upfyller allt hvad vi af en carrikatur-teckning fordra. Den är en sann målning af de händelser som der tildraga sig, utan osmaklig öfverdrift och icke så mycket beräknad på Satiren, som icke mera på naturen af en hvardagshändelse, hvilken i och för sig sjelf kan äga löjliga tilfälligheter och således redan genom sin contrast med det allvarsamma eller gravitetiska roa betraktaren.

Den lilla flickan, som pekar på allt, vill hafva allt hvad hon ser, tilbakahållen af sin mor som sträfvar med nordanvädret och en bondes välmenande trug at köpa hans gås, är naturlig och sakenlig. Hennes mors-känsla uttrycker sig lifligen och är i god contrast med den åldriga frun, som misstror hummerns friskhet och genom lukten söker öfvertyga sig derom; utur den sednare talar blott erfarenhet och en flerårig hushålls-praktik. Den blinde tiggarn i förgrunden til venster ber om en skärf vid et tilfälle, då han vet at barmhertigheten är i förhållande til myckenheten den han anlitar, och hans följeslagare, hvars sysselsättning på en stund uphört, begagnar denna ledighet at hvila sig och har somnat på en packe näfver. I bakgrunden äro händelserne icke mindre sanna och sådane som de i verkligheten förefalla. Den unga Mamselln bör man väl förlåta, om hon i sin i glädje at få sig ett par välgjorda Stockholms skor, hvars längd hon jemnför med sin egen fots, dervid icke beräknar attitudens äfventyrlighet. De unga Herrarne äro tidehvarfvets, med upstoppade bröst och åtsnörda kring lifvet. — Ingenting uti allt detta är öfverdrifvit öfver gränsen af trovärdighet, men det hela är sant, karakteristiskt, fast tilfälligt löjligt — carrikaturens ändamål.

SEMEN MVLIERIS CONTERET CAPVT SERPENTIS MORTI PESTIS ATQVE INFERNO PLAGA
AER
IGNIS
TERRA
AQVA

39.

Om Rosencreutzarne.

I början af sjuttonde århundradet hörde man först i Tyskland något om et sällskap under namn af *Osynlige*, *Odödlige*, *Illuminater* och *Rosencreutzare*, hvilket utgaf åtskilliga skrifter hvaruti det berömde sig at vara i besittning af de vigtigaste Naturhemligheter, hvaribland Alchymien var den minst betydande. Bland dessa skrifter äro de märkvärdigaste: *Fama Fraternitatis*, *Den allmänna och generela Reformation af hela verlden*, *Brödraskapets Confession*, *Christian Rosencreutz's chymiska bröllop*, och dylikt mera.

Dessa skrifter berätta, at stiftaren af deras Orden varit en munk, Christian Rosencreutz, hvilken härstammade af en adelig ätt, föddes 1378 och dog 1484. Han hade gjort en resa til Cypern, Palästina, Damaskus i Syrien och Damcar i Arabien, och på dessa ställen fått lära den hemliga visheten. Man hade der redan väntat honom, kallat honom vid sitt namn och känt particulariteterne af hans lefnadsomständigheter. Men efter slutade läroår hade man gifvit honom böcker med sig och återsändt honom, för at uplysa hans landsmän.

Rosencreutzarnes ändamål och tendenz var at omfatta eller snärja Furstar och Regenter, berusa dem med deras troll-dryck och föra dem i ledband. Detta lyckades dem ifrån början af sjuttonde århundradet, och åtskillige tyska Furstar blefvo anhängare och Liebhabrar af hemliga Chemien. Deras utkomne skrifter vid slutet af XVII och början af XVIII århundradet gifva tydligen deras plan tilkänna, som var at reta allmänhetens nyfikenhet, i synnerhet de rikare och förnämares, så väl som Regenternas, och at locka dem i deras snara, hvartil Alchymi, herravälde öfver naturen och et beherrskande af andeverlden voro passande medel. Som Rosencreutzarne förkastade trolldom och *svartkonst* som et djefvulens foster, så gåfvo de i stället åt deras invigda den *hvita magien*, hvilken endast genom Gud och en innerlig förening med Honom skulle underhålla samma undergörande krafter och verka på Andeverlden, hvadan de gjorde deras Adepter til *Theosopher* eller Gottweisen, hvilka äfvensåväl skulle vara herrar öfver naturen. Dertil fordrades nu en utomordentlig fromhet och gudsfruktan, hvaraf man borde ge offentliga bevis; ty *derpå* berodde nästan allt.

Sjelfve stiftaren och några af hans Apostlar, som spridde sig i verlden, blefvo snart bortglömde, tils ändteligen på en gång stiftarens graf uptäcktes af några hans lärjungar och i den fans en skatt af manuscripter och andra vigtiga ting. Man påstod sig äfven hafva funnit en tafla på hvilken var skrifvit: at Orden hade bort hvila i 120 år. Dessa 120 år voro nu förflutna, grafven var på et underbart sätt uptäckt, och det förborgade sällskapet gjorde

sig til en pligt at ånyo begynna verket. Härpå utgåfvo de *Verldens allmänna Reformation*, hvarutur deras planer tydligen framlysa, och som är full af förträffliga sanningar, ehuru höljde i mystiska bilder efter den tidens anda m. m. En af deras ifrigaste anhängare blef Hertigen E. A. af S. W., som gjorde sig til en förtjenst at offentligen uppträda som Theosoph (eller Rosencreutzare). Han utgaf 1742 en bönebok eller Theosophisk andagts-bok.

Rummet tillåter icke at vara vidlyftigare öfver detta ämne; men såsom et exempel af deras mysticism må här meddelas en teckning af *En Theosophisk Troll-sten til onda andars besvärjande.* Utom inskriften på densamma: *Qvinnones säd skall söndertrampa ormsens hufvud — för döden en pest och för helvetet en plåga;* äfvensom orden: *Luft*, *Eld*, *Jord* och *Vatten*, nyttjade de särskilt följande formel:

IN PRINCIPIO ERAT VERBUM ET VERBUM ERAT APUD DEUM ET DEUS ERAT VERBUM. (I begynnelsen var Ordet och Ordet var hos Gud och Gud var Ordet). OMNIA PER IPSUM FACTA SUNT ET SINE IPSO FACTUM EST NIHIL QUOD FACTUM EST. (Genom thy äro allting gjorde, och utan thy är intet gjordt det gjordt är.

J narrar utan vett i vetenskaperne:
O Svedenborgare! O Rosencreutzare!
O Drömmars tydare! O Skatters sökare!
Nummer-puncterare, Magnetiserare,
Physionom-Alchem-Caball- och Harmonister!
Er slutsats är förvänd. — —

KELLGREN.

40.

Mode-Costymer för Damer.

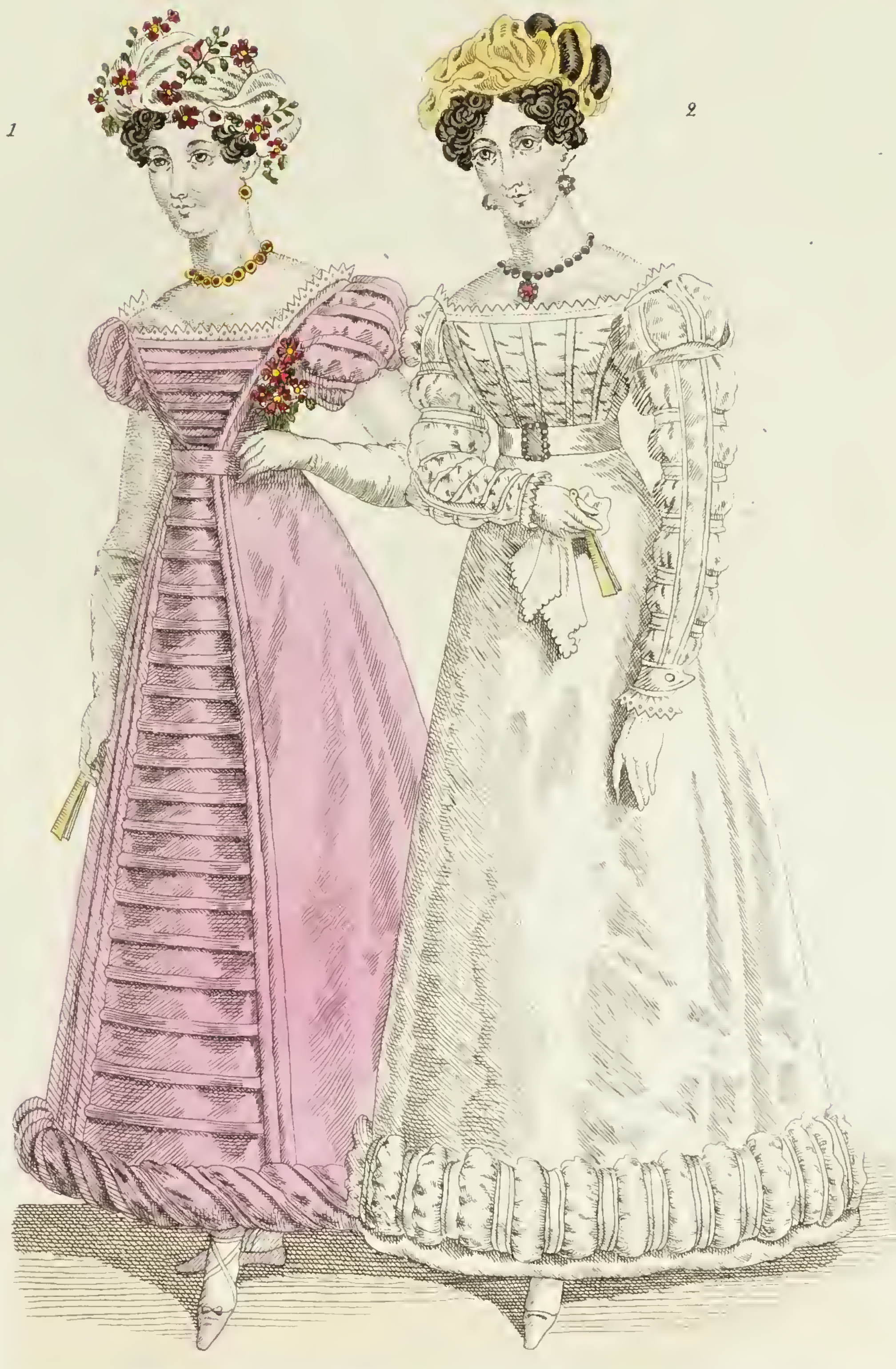
Fig. 1. Turban af gaze med blommor. Krusflorsklädning med sidensars rullar. Hvita handskar, röda skor.

Fig. 2. Bart hår med et gazestycke fästadt ibland hårlockarne. Klädning af et tyg som kallas *gros d'hiver*, garnerad med puffar af tyll. Hvita handskar och skor.

STOCKHOLM,

Tryckt hos CARL DELEEN, 1823.

N:o 40.

Femte Årgången

Maj Månad 1823.

41.

H. K. H. Prinsessan Josephina Maximiliana Eugenia Napoleona af Leuchtenberg och Eichstädt.

Redactionen upfyller härigenom den af et större antal Prenumeranter yttrade önskan, at få et porträtt af Prinsessan Josephina af Leuchtenberg, H. K. H. Kron-Prinsen Oscars utkorade och trolofvade Brud.

De svårigheter som alltid möta vid porträtters meddelande i en periodisk skrift, hvars ringa prenumerations-pris icke är beräknadt på arbeten af et verkligt Konstvärde, i förening med den korta tid som vanligen är lemnad til dylika arbeten när de i synnerhet äga nyhetens förtjenst, har icke medgifvit at begagna någon utmärkt skicklig gravör; Redactionen har således måst inskränka sig inom vissa ekonomiska gränser, men hoppas at ickedestomindre hafva fullgjort billiga fordringar, då den icke underlåtit at göra allt hvad som stått i dess förmåga och förskaffat sig tilstånd af Herr Professor Westin at härtil begagna som mönster det porträtt han lithographierat efter det Original, hvilket H. K. H. Kron-Prinsen nådigst behagat lemna honom. Vi torde således, hvad närlagda porträtt angår, kunna ansvara för likheten så långt den kan uphinnas af en mindre artistisk hand och i en copia, som visserligen alltid måste til en betydlig del blifva underlägsen sitt original; må det för öfrigt tillåtas oss erinra, at sällan, kanske aldrig, ännu gifvits et porträtt, som, hvad likheten angår, icke af 20 personer blifvit på tjugo olika sätt ansedt och bedömdt.

42.

Minnesvård öfver framlidne H. E. Herr Grefve Carl Lagerbring.

Sedan Allmänheten redan genom et *Utdrag af et bref under en resa i landsorten* *) är bekant med den vackra gärd aktningen och tacksamheten helgat åt framl. H. E. Grefve Lagerbrings minne, vid Ekeby herregård af dess ägare, Ståthållaren, Öfversten och Riddaren von Gerdten, tro vi oss upfylla ett af våra käraste åligganden, at meddela läsaren en teckning öfver denna enkla, värdiga minnesvård åt en Man, hvars förtjenster äro erkände, och den Allmänheten närmare lärt känna genom det Tal Presidenten Frih. Wirsén hållit, vid tilfället då det grefliga Lagerbringska sköldemärket krossades.

På en under Ekeby herregård lydande ö i Mälaren, *Åholmen* kallad, utmärkt af den skönaste natur och en intagande utsigt, är detta monument uprest af den enskilta tacksamheten och utmärker sig derigenom så mycket mera genom sin anspråkslöshet. På en huggen sten $5\frac{1}{4}$ fot hög ser man öfverst den framlidnes vapen i en rund sköld, i hvars yttre kant läses CARL LAGERBRING, och nedanföre följande inskrift:

Åt
Wälgöraren
Hvars Omtanka och Råd
Beredde
Ekeby Ågares
Trefnad och Lycka.

Vi torde framdeles i en annan N:r återkomma til Åholmen, hvarest äfven et minne är uprest åt vår odödlige Linné, af samma hand som det ofvannämnde.

43.

Promenaden.

Uti en Tidskrift, hvaraf en Nummer utkommer den första Maj, på en dag då nästan hela Stockholms folkmassa samlas på Djurgården endast i

*) Se Allmänna Journalen N:o 262 för den 9 Nov. 1822.

afsigt at promenera, torde ingenting vara mera passande än at nämna något om Promenader. Nästan alla hufvudstäders invånare hafva det gemensamt med Stockholms, at på en viss dag genom dylika allmänna promenader liksom fira vårens annalkande, och vid detta tilfälle antingen genom ostentation, vana eller bruket församlas til en fest, som säkert leder sitt ursprung ifrån de äldsta tider och helt olika motiver med de nuvarande festers i allmänhet, från en tid, då menniskan med känsla och värma ur djupet af sitt tacksamma hjerta höjde sin röst til Naturens Herre, hvars lifgifvande Sol bådade fruktbarhet och trefnad, och då hon utbrast i glädjens okonstlade uttryck, dem inga ceremonier eller något Ritual förestafvat. Vi kunna icke underlåta at, i anledning af detta yttrande, återkalla i våra läsares minne följande rader af Oxenstjerna:

Til Honom skall mitt låf med dem förenadt gå.
Bland delade begrepp, men sammanstämmig vilja,
Skall tankans olikhet ej känslans enhet skilja.
Dess låfsång stafvas ej af förelagda bud;
Hon är en instämd ton i menskoslägtets ljud:
Det ljud, som kärleken i jordens barndom höjde,
När först han såg en Gud och först dess godhet röjde:
Den afgift, som förut, i menlöshetens dar,
Ej lärosatsens tvång, men viljans offer var:
Som åt välgörandet af tacksamheten gifven,
Och endast hjertats skänk, men icke föreskrifven,
Förente jordens barn vid samma mildhets prof
I lika nära band af dyrkan och behof.

Men vi hafva oförmärkt aflägsnat oss ifrån vårt ämne, hvars hufvudföremål endast är at i närlagda teckning visa huru Damerne i England och Frankrike promenera ridande; en sed som hos oss blifvit så sällsam, at det nu mera nästan väcker upseende när et Fruntimmer visar sig til häst. Detta sätt at rida fordrar en särskilt sadel så construerad, at högra benet och knäet hvila på en dyna öfver sadelknappen, der det får stöd af en öfverklädd jernbåge vid dess högra sida. Det fordras en egen öfning at bibehålla jemnvigten i sadeln, hvadan det ock endast är användbart med stadiga hästar och vid tilfällen då promenader äro i fråga och ej cavalcader i kapp med Rytteriet.

Denna teckning är för öfrigt en copia efter Carle Vernet; allmänt erkänd för den störste lefvande mästare at teckna hästar, hvarom hans utgifna samling bär et säkert vittnesbörd.

44.

Mode-Nyheter från Paris.

Hår-coëffurer af bart hår äro bakföre helt släta, ju mera håret derifrån kan samlas och föras up på hjessan, hvarest det til större delen formerar en enkel eller dubbel rosette *à l'Apollon.* Framföre ligga lockarne som vanligt helt tätt tilsammans och äro mycket krusige inuti. — Et slags mycket omtyckt hufvudbonad, *Toque basque* (ifrån provinsen Biscaja i Spanien), är af svart sammet, sättes något på ena örat, prydes med en enda stor hvit strutsfjäder, som fästes antingen på högra eller venstra sidan, aldrig midt i pannan, och bör falla ledigt nedåt utanför toquen och icke intil eller inpå densamma. — I stora sällskap har man i vinter fått se många svarta sammetsklädningar garnerade med fyra fingers bred frans, hvars öfre kant ägde tvenne rader vridit snörmakare-arbete. Hela fransen var af en mattare svart färg, men af snörarbetet var den ena raden af et glänsande svart och den andra af et mattare. Några af dessa klädningar voro tilskurne *à la Vierge* och lifvets öfra kant prydd med en veckad remsa af tyll; på andra lif åter gingo styckena ifrån axlarne ned til skärpet. I allmänhet blir modet med lif, hvilka gå i kors både framföre och baktil, allt mera i bruk.

Grefve d'Arlincourts Romaner *Le Renégat*, *Le Solitaire* och *Ipsiboé* äro högst omtyckte, och den sednare har gifvit anledning til benämningen af en gul och grön färg, som kallas *jaune* eller *verd Ipsiboé.*

De stora Supéerne börja aftaga, balerne at uphöra, dagarne blifva längre, och redan hoppas ungdomen, hvars lyckliga inbillning icke drömmer om annat än nöje och lycka, på landliga baler och fester. Den unga flickan, som i vinter icke blifvit förlofvad eller gift, tröstar sig med tankan på landlefnaden: hon får der mindre medtäflarinnor, blir icke så lätt fördunklad af stadsdamernes utsökta klädsel, och vet at dagsljuset skall göra hennes friska färg och vackra hy mera gällande. Lyckliga ålder! — Hon räknar med otålighet veckor och dagar, hon ville påskynda tidens lopp, under det tusen andra förtvilla at kunna hejda den i loppet.

Fig. 1. Coëffur af bart hår med blommor och perlor af Herr Duplessys upfinning. Tyll-klädning med en garnering af sidensars-musslor med snörmakare-arbete. Hvita handskar och skor.

Fig. 2. Hufvudbonad *(Toque)* af helskuret sammet prydd med en esprit. Klädning af et tyg som kallas *gros d'hiver*, med en garnering af sidensars rullar. Hvita handskar och skor.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1823.

Nº 44.

Femte Årgången

Juni Månad 1823.

45.

Öfvergången öfver Rhenströmmen 1813.

Såsom mot-stycke til Bonapartes flykt öfver Niemen (se N:o 5 Tredje Årgången) af Grefve Theodor Tollstois föreslagne medaljer til minne af Krigshändelserne åren 1812 — 13 — 14, lemna vi härhos den under N:o 15 i samlingen, föreställande öfvergången öfver Rhenströmmen 1813, hvilken til composition och utföring icke är mindre enkelt och konstmässigt behandlad.

Original-texten deröfver i öfversättning är följande: »Vid slutet af »året 1813, så rikt på afgörande strider och segrar, befann sig Ryska »Kejsaren i Francfurt am Main. Omkring honom voro Tysklands Furstar »församlade, beredvillige til fred, ehuru rustade til krig. Men Frankrikes »dystre magtägare försmådde foglighetens och ädelmodets röst. Då gick »den Ryska Hären i förening med Tysklands förbundsmagt öfver Rhen-»strömmen, Frankrikes dåvarande gräns, för at med väpnad hand återföra »freden och dess lagliga beherrskare i detta olyckliga land.«

»En Krigare går med oförskräckta steg och uplyftadt svärd öfver »den figurligt föreställda strömmen. Vinrankor linda sig omkring flod-»gudens urna och syfta på den högtbeprisade, vinbekrönta Rhen.«

46.

Praktisk undervisning at lära Folk-seder.

Det var en tid då Holländarne nästan uteslutande befattade sig med utgifvandet af carrikaturer; dessa hade mest et politiskt ändamål, och i deras composition låg en viss Nationalitet, som sedermera flyttade sig öfver til England och der ännu bibehållit sig i likhet med dess primitiva utföringssätt. I Frankrike har denna smak för carrikaturen, en tid bortåt, til större delen inskränkt sig inom gränsen af Nationers och deras seders förlöjligande, hvarvid deras grannars *(ultra mare)* i synnerhet varit föremålet, och närlagda teckning utgifven i Paris under benämning af: *cours de politesse et de belles manières*, är til sitt syfte omisskännelig.

En välgödd *Quidam* vill bortlägga sitt vanliga sätt at gå folk på lifvet, taga dem dugtigt i handen under utropandet af: *How do you do?*

och lära at bocka sig med grace. Hans första lection (som denna tyckes vara) gör läromästaren mycket besvär; man ser väl lärjungens goda vilja och et innerligt sträfvande med händer och fötter at åstadkomma en bockning i likhet med läromästarens; men stel och klumpig, blir hans åthörd nästan i allt en motsats af det framför honom stående mönstret, hvarföre också en secundär lärare måste anlitas, at med begge händer til en del verkställa hvad af lärjungen ännu icke begripits, om hvars fattningsgåfva i det hela vi för öfrigt icke hysa de bästa förhoppningar, och förmoda at flera veckors timmar ännu skola behöfvas, innan man kan säga at penningarne för hans *cours de politesse et de belles manières* icke skola anses såsom bortkastade.

47.

Et Tvätt-hus.

Vi hafva ofta tillförne yttrat oss at byggningar, hvilkas egentliga ändamål är ekonomiskt, kunna och böra äfven til sitt yttre få en viss prydlighet, et pittoreskt utseende, som gör dem användbara til förskönande af en passande local eller i en Park, såsom i allmänhet bruket är i England, hvarföre vi också meddela närlagda teckning ur en Engelsk Jurnal.

Planen är delt i tvenne delar: den ena för tvättning, den andra för mangling, strykning och klädernes hopläggning; emellan begge rummen är en torkinrättning genom machineri och varma ångor, som åter utsläppas genom rör, hvarigenom en god vädervexling tillika åstadkommes.

A A. Tvättbaljor, både för varmt och kallt vatten; dessa äro fyrkantiga och väggfasta.

B B. Skölj-baljor.

C. Byk-gryta.

D. Kopparkettel.

E. Apparat för ångan til torkinrättningen.

F. Mangel.

G G. Bord hvarå kläderne hopläggas.

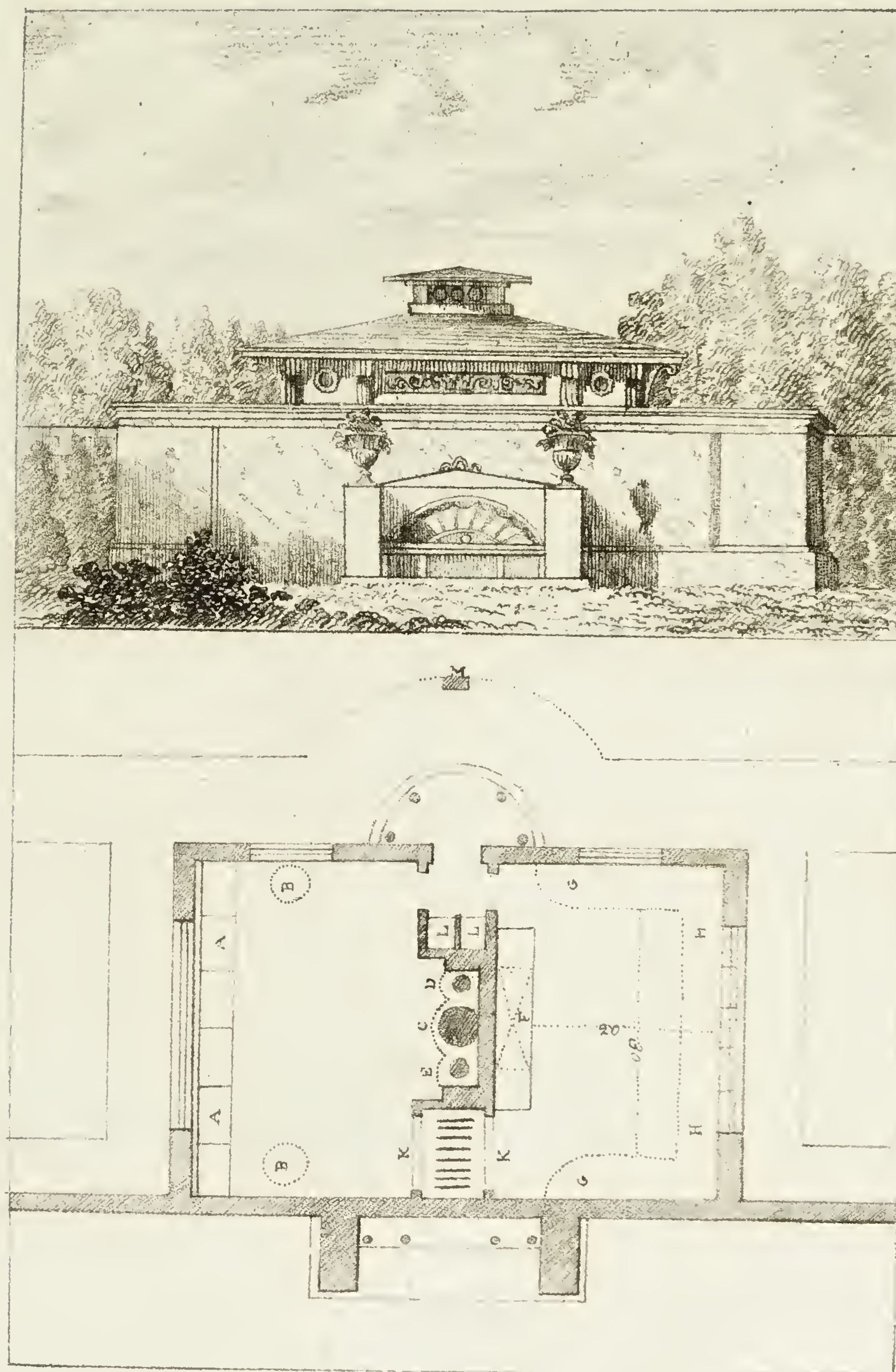
H H. Bord för strykningen.

K K. Machinen hvarpå kläderne spännas och vefvas under torkningen; (hvars beskrifning här vore för vidlöftig.)

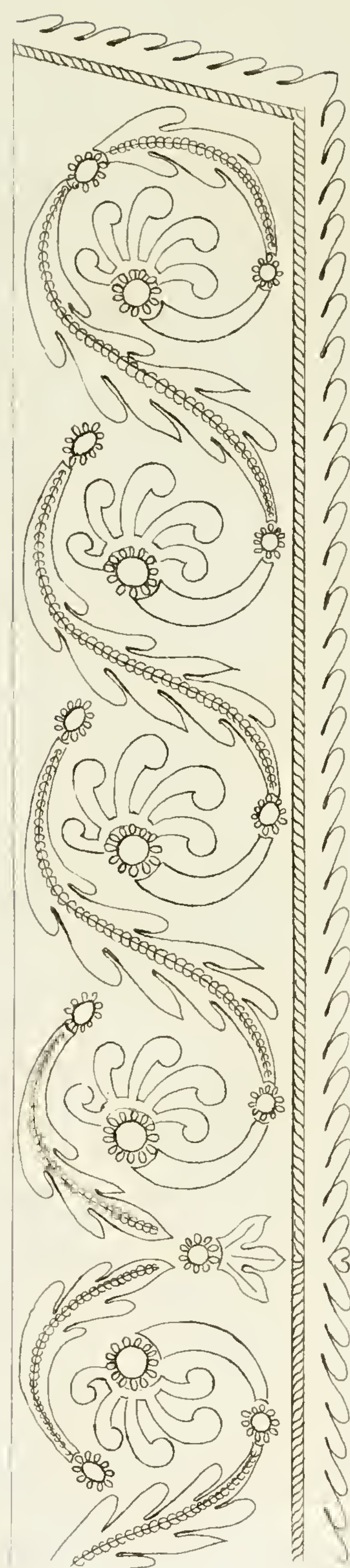
L L. Små contor til åtskilliga behof.

M. Vatten-pump.

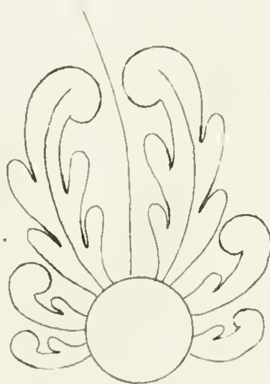

M
A
B
L
D
C
E
F
G
H
K

48.

Herrarnes nya Gala-drägt vid Svenska Hofvet.

Sedan för några och fyratio år sedan den Svenska Nationaldrägten inrättades af Kon. Gustaf III., har den tid efter annan så alldeles försvunnit i bruket och genom tidehvarfvets lynne så förlorat behaget af sitt yttre utseende, at den, genom en sjelftagen eller tyst öfverenskommelse, blifvit sällsynt eller nästan obegagnad. De mer allmänt antagna uniformer hafva intagit den förras ställe, och en förändring med Hofdrägterne för Herrarne syntes så mycket mera påkallad, som den gamla icke längre var i harmoni med det hela och allmänna brukets. Konungen har derföre under d. 28 April d. å. låtit, genom Dess tjenstgörande ÖfverKammarherre, til alla vederbörande utgå följande befallning, den vi in extenso härhos bifoga, jemte en ritning och särskilt dervid det anbefaldta mönstret på broderiet.

»Kongl. Maj:s vilja och befallning är, at d. 1 nästkommande Juni de nu »bruklige Gala- och Hofdrägter afläggas, och kommer då en större och en »mindre HofUniform at anläggas och bäras af alla dem vid Kongl. Maj:ts och »den Kongl. Familjens Hof, hvilka icke redan hafva i nåder fastställde unifor»mer för deras HofEmbeten.

»Den stora Uniformen bäres vid ceremonier och alla de tilfällen då Com»mendörer af de Kongl. Orden bära deras Ordensdrägter, vid Kongl. Per»soners födelse- och namnsdagar, samt då derom särskilt varder tilsagdt. Vid »alla andra tilfällen och i daglig tjenstgöring bäres den mindre Uniformen.

»Den stora Uniformen består af mörkblå frack med broderi af guld å stå»ende krage, upslagen på ärmarne samt omkring knapparne på ryggstycket; »knapp med Kongl. krona; rockskörten utan upveck; hvita underkläder til »stöflar eller skor, trekantig hatt med guld-träns och toffsar samt knapp »med Kongl. Krona. De som hafva General-Majors rang och deröfver, »bära hvit Generals-plym omkring hatten til den stora Uniformen och svart »plym til den mindre.

»H. M. Drottningens tjenstgörande Kammarherrar och de hvilka detta »Embete innehaft, bära svart plym til båda Uniformer. — — «.

Stockholm den 28 April 1823.

GUSTAF LEWENHAUPT.

På ritningen äro mönstren til broderiet på kragen, upslagen och omkring knapparne samt på höften föreställde i halfva storleken af den verkliga; men knappen i lika storlek med modellen.

Innehåll af Femte Årgången.

Slut på Femte Årgången.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1823.

5 vols.

vol. 5: 727, 48 p + 48 numbered plates
of which 14 are hand-coloured
and one is folding.

4to: A-M^2.

SPECIAC 92-5
PERIOD. 776
AP
1
K6
V.5

